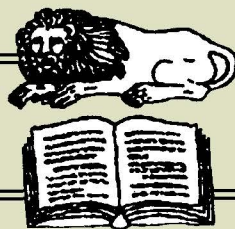
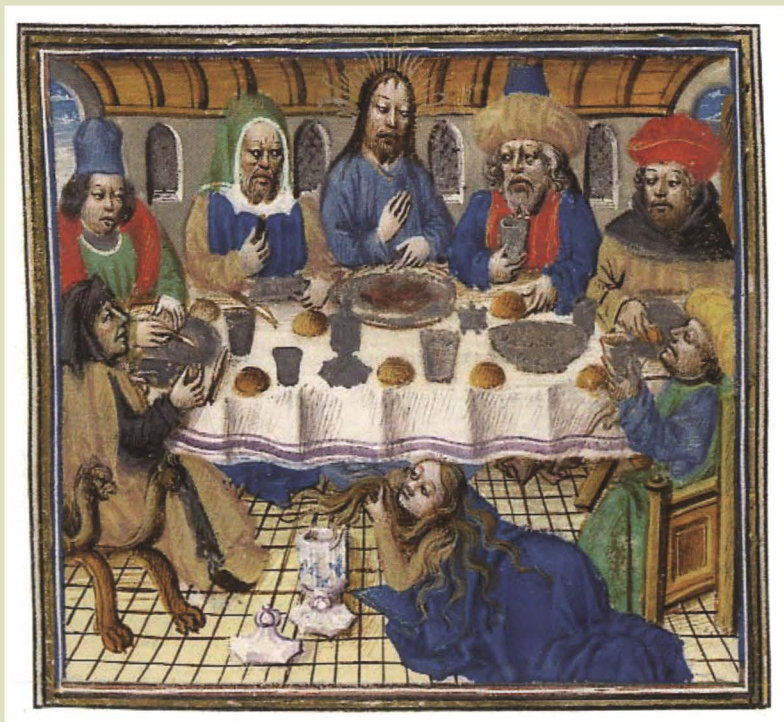

Jeromos füzetek

Bibliatudomány – Bibliaapostolság

87. szám

Húsvét

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

Budapest, 2012

Az Utolsó Vacsora (Bécsi Arany Biblia)	címlap
Ajánlás (XVI. Benedek pápa)	1
Csendes percek (id. Bálint József)	2
Péter hitvallása és a szenvedés első megjövendölése (Kocsis Imre)	3
Az irgalmas szamaritánus szálláshelye (Gyürki László)	15
<i>Élő Ige Bibliaiskola, 77. óra (Vágvölgyi Éva)</i>	21
Miért engedi Isten, hogy a sátán kísértsen? (Tarjányi Béla)	36
Előszó csángó magyar nyelven	43
Társulatunk életéből	45
Ajánlatunk	Borító

J e r o m o s f ü z e t e k

az első magyar szentírástudományi folyóirat
– gyakorlati anyaggal hitoktatók számára –
ISSN 0866-2207

Szerkeszti, kiadja és terjeszti:

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

B i b l i a k ö z p o n t

1066 Budapest, Teréz krt. 28. I/6. Fax: 312-24-78

Nyitva: hétfő-csütörtök, 9-17-ig ☎ 332-22-60

Email: jeromos@biblia-tarsulat.hu

Honlap: www.biblia-tarsulat.hu

**A szerkesztőbizottság tagjai: Kocsis Imre, Székely István,
Tarjányi Béla, Thorday Attila, Vágvölgyi Éva**

Felelős szerkesztő: Tarjányi Béla

Nyomda: Royal Press Hungary Kft.

Ismerni kell a Szentírást

Az Egyház története folyamán a szentek részéről sokszor elhangzott az ajánlás, hogy a Krisztus iránti szeretetben való növekedéshez ismerni kell a Szentírást. Ez különösen is nyilvánvaló az egyházatyáknál. Szent Jeromos, Isten Szavának nagy „szerelmese” föltette magának a kérdést: „Hogyan lehetne élni az Írások ismerete nélkül, amikor általuk ismerjük meg magát Krisztust, aki a hívők élete?”¹ Ő jól tudta, hogy a Biblia az az eszköz, „melyen keresztül Isten minden nap szól a hívőkhöz”.² A római matrónának, Laetának ezt ajánlja leánya nevelésére: „Gondoskodj róla, hogy leányod minden nap tanulmányozza az Írás valamely részét. (...) Az imádságot kövesse az olvasás, és az olvasást az imádság (...). hogy a játékszerek és a selyemruhák helyett az isteni könyveket szeresse.”³

XVI. Benedek Pápa, Verbum Domini
Apostoli Buzdítás, 72.

¹*Epistula* 30, 7: CSEL 54, 246.

²*Epistula* 133, 13: CSEL 56, 260.

³*Epistula* 107, 9.12: CSEL 55, 300.302.

Az igaz út

Fiatalember koromban történt, az 1922. évben, szeptemberben már az új kukoricát szedtük, de nekünk még volt 6-7 q öreg kukoricánk eladó, de senki nem kereste, egy szegényebb sorsú asszony hordozgatta tőlünk pár kilónként a baromfi részére, kilónként 14 fillérért vagy 14 krajcárért, csak 14 volt. Azt mondta a néném, hogy vigyük el Bajmokra a piacra, ottan jobban foglalkoztak abban az időben disznóhízlalással. Egy csütörtök reggel hajnalban felpakoltuk a kocsira. Mondják a szüleim, hogy a feleségem is jöjjön velem, hogy ne egyedül menjek. A feleségem is mindjárt kapott rajta, mert még nem volt Bajmokon, meg hát új párok voltunk. Sikerült is egyben eladni egy malmosnak 16 koronáért, vagy forintért, csak 16 volt. Mikor jövünk, örülünk, hogy sikerült az első piac. A feleségem tanácsolja, a szüleinknek nem kell beszámolni minden kilóval vagy pénzzel, mert egy másik fiatalasszony úgy oktatta, hogy ők is úgy vannak, mint mink. De két kassza van, két kasszára dolgoznak, a szülőknek nem kell mindent tudni. Itt már nekem kezdett nem tetszeni a tanács, mert ez már hazugsággal jár, és előbb kis hazugság, de ha sikerül, utóbb megszokja, és a nagyobb hazugságtól sem riad vissza, hazudik, lop, csal, sikkaszt. Nagy bűnökbe keveredik.

Tehát én is gondolkodtam, jó darabon elkocsikáztunk, de nem tudtam kiszámolni, hogy a métermázsát vegyük-e kevesebbe, vagy az árat, hogy nekünk is jusson, meg a szüleink is elhiggyék. Az eszem utóbb úgy meg volt keveredve, és mondom a feleségemnek, én ezt nem szoktam, nem tanultam. És a feleségem sem mert többé ilyen tanácsokkal előállni. És mint fiatal párok elindultunk az igaz úton haladva. Bár elég tövises volt az utunk, mégis, mikor majdnem elértük a 60 éves házassági évfordulót, mintha egy szép és jó álomból ébredtem volna fel, hogy ép elmével végig küzdöttük. Az isteni parancsok megtartásával, és az Úr Jézus segítségével, és míg az édesanyám élt, mindég csak egy kassza volt. Talán azért is úgy megáldott bennünket az Isten anyagiakkal, hogy jobbat vagy szebbet nem is kívánhattunk.

Idősb Bálint József, Imádkozzál és dolgozzál!

Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, Zenta 2010, 148. o.

Kocsis Imre

Péter hitvallása

és a szenvedés első megjövendölése

A szinoptikus evangéliumok szövegének összehasonlítása

A szöveg

Mk 8,27-33	Mt 16,13-23	Lk 9,18-22
<p>²⁷ Jézus ezután elment tanítványaival Fülöp Cézaréájának falvaiba. Az úton megkérdezte tanítványait: »Kinek tartanak engem az emberek?« ²⁸ Ők azt felelték neki: »Keresztelő Jánosnak, mások Illésnek, mások pedig egynek a próféták közül.« ²⁹ Erre megkérdezte őket: »És ti kinek tartotok engem?« Péter felelt neki: »Te vagy a Krisztus.« ³⁰ Ő ekkor a lelkükre kötötte, hogy ezt senkinek se mondják el róla.</p>	<p>¹³ Amikor Jézus Fülöp Cézaréájának vidékére ment, megkérdezte tanítványait: »Kinek tartják az emberek az Emberfiát?« ¹⁴ Ők ezt felelték: »Egyesek Keresztelő Jánosnak, mások Illésnek, mások meg Jeremiásnak, vagy egynek a próféták közül.« ¹⁵ Erre megkérdezte őket: »És ti kinek tartotok engem?« ¹⁶ Simon Péter válaszolt: »Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia.« ¹⁷ Jézus azt felelte neki: »Boldog vagy, Simon, Jónás fia! Mert nem a test és vér nyilatkoztatta ki ezt neked, hanem az én Atyám, aki a mennyekben van.« ¹⁸ Én pedig mondom neked: Te Péter vagy, és én erre a kősziklára fogom építeni egyházamat, s az alvilág kapui nem vesznek erőt rajta. ¹⁹ Neked adom a mennyek országának kulcsait. Amit megkötsz a földön, meg lesz kötve a mennyeekben is. és amit</p>	<p>¹⁸ Történt egyszer, hogy amikor egyedül imádkozott, és a tanítványok is vele voltak, megkérdezte őket: »Kinek tart engem a tömeg?« ¹⁹ Ők ezt felelték: »Egyesek Keresztelő Jánosnak, mások Illésnek, mások pedig azt tartják, hogy a korábbi próféták közül támadt fel valaki.« ²⁰ Azután megkérdezte tőlük: »Hát ti kinek tartotok engem?« Simon Péter válaszolt: »Az Isten Krisztusának.« ²¹ Ő pedig rájuk parancsolt, és meghagyta, hogy ezt senkinek se mondják el,</p>

<p>³¹ Ezután elkezdte őket tanítani arra, hogy az Emberfiának sokat kell szenvednie. El kell, hogy vessék a vének, a főpapok és az írástudók, meg kell, hogy öljék, és három nap múlva föl kell támadnia. ³² Egész nyíltan mondta el nekik ezt a dolgot. Ekkor Péter félrehívta őt, és kezdte lebeszélni. ³³ De ő megfordult, a tanítványaira tekintett, és megdorgálta Pétert ezekkel a szavakkal: »Távozz mögém, Sátán! Mert nem az Isten dolgaival törödsz, hanem az emberekével.«</p>	<p>feloldasz a földön, föl lesz oldva a mennyekben is.« ²⁰ Ezután meghagyta a tanítványoknak, hogy senkinek se mondják el, hogy ő a Krisztus. ²¹ Ettől az időtől kezdte Jézus jelezni a tanítványainak, hogy Jeruzsálembe kell mennie, sokat kell szenvednie a vénektől, főpapoktól és írástudóktól, meg kell, hogy öljék, és harmadnapra föl kell támadnia. ²² Péter erre félrehívta őt, és kezdte lebeszélni: »Távol legyen ez tőled, Uram! Ez nem történhet meg veled.« ²³ Ő azonban megfordult, és azt mondta Péternek: »Távozz mögém, Sátán! Botrány vagy nekem, mert nem Isten dolgaival törödsz, hanem az emberekével!«</p>	<p>és így szólt: ²² »Az Emberfiának sokat kell szenvednie, el kell, hogy vessék a vének, a papi fejedelmek és az írástudók, meg kell, hogy öljék, és harmadnapra föl kell támadnia.«</p>
--	--	--

Márk változata: 8,27-33

a) A szakasz helye Márk evangéliumában

A szakasz Márk evangéliumának középpontjában áll, hiszen választóvonalat képez Jézus nyilvános működésének két periódusa között. A periódusok nyilván nem különülnek el élesen egymástól, de tagadhatatlan a bennük levő hangsúlyeltolódás. Az elsőben (1,14-8,26) Jézus hatalommal teli szavaira és tetteire, a másodikban (8,27-18,6) a szenvedés felé vezető útra, illetve magára a szenvedésre irányul a figyelem. A tanítványok magatartásában is fordulat figyelhető meg: az első periódusban Jézus kilétével kapcsolatban tanúsítanak meg nem értést (4,41; 8,18), a másodikban viszont értetlenségük a Jézus által előre hirdetett kínszenvedésre és halálra irányul. Mind a

tanítványok felfogását, mind Jézus működésének súlypontját illetően a szóban forgó szakasz jelzi a fordulatot. Péter hitvallása képezi a tanítványok Jézusba vetett – nyilván még nem tökéletes – hitének első szóbeli kifejezését. A szenvedésjövendölés pedig nyilvánvalóvá teszi, hogy Jézus teljes tudatában van küldetése céljának, amely nem más, mint a szenvedés, halál és dicsőséges feltámadás.

b) Szövegmagyarázat

A szakasz két alegységből áll: az elsőben (8,27-30) Péter, Jézus kérdésére válaszolva, tanítványtársai nevében is kijelenti, hogy Jézus a Messiás. A második alegységben (8,31-33) szintén Jézus és Péter áll a figyelem középpontjában: Jézus a rá váró szenvedésekről kezd el beszélni. A szenvedésjövendölés kiváltja Péter tiltakozását, amelyre Jézus kemény feddással válaszol.

– 27-30. versek

Fülöp Cezáreája – A Jordán forrásvidékén található város, amelyet Fülöp negyedes fejedelem (Kr.e. 4 - Kr.u. 34) építtetett. Augustus császár iránti tiszteletből nevezte el Cezáreának. A tengerparti Cezáreától való megkülönböztetés végett a Fülöp Cezárea elnevezés terjedt el. Lakosai nagyrészt pogányok (= nem zsidók) voltak.

Kinek tartanak engem az emberek? – Elsősorban nem a fentebb említett vidék lakosai, hanem a korábbi működési területeken élő emberek.

Keresztelő János – Illés – egy a próféták közül. – Ezek a válaszok voltaképp már ismertek az evangélium olvasói számára, hiszen a 6,14-16 szakaszban, a Heródes Antipász zavaráról szóló rövid elbeszélésben már szerepeltek. Az első vélemény azon a meglepő feltételezésen alapul, hogy „Keresztelő János támadt fel a halottak közül” (6,14). Ezen felfogás háttérében az a meggyőződés áll, hogy az ártatlanul megölt igazakat Isten életre kelti, és ellenfelei előtt igazolja (CD 6,10; Jel 11,3-12). A Keresztelő feltámadására vonatkozó hiedelem csak úgy jöhetett létre, ha János és Jézus működése között bizonyos időtávolság volt, vagy legalábbis Jézus akkor vált közismertté, amikor János már befejezte pályafutását.

A második nézet Illéssel azonosítja Jézust. A korabeli zsidóságban jól ismert volt Illés visszatérésének gondolata. Az egykor forgószélben elragadott prófétát mint a végidő közvetlen előkészítőjét várták vissza (vö. Mal 3,23; Sir 48,10; Mk 9,12). A harmadik vélemény szerint Jézus „egy a próféták közül”. Ennek értelme: próféta, miként a régmúltban élt prófétai személyek. Benne a régóta kihunytnak vélt prófétai szellem (vö. 1Makk 4,46; 14,41) éled újjá.

És ti kinek tartotok engem? Te vagy a Krisztus. – Jézus újabb kérdése személyes állásfoglalásra ösztönöz. Péter mint a tanítványok szóvivője válaszol. Ő és társai a zsidó messiási várakozások beteljesítőjének tekintik Mesterüket, s elismerik az Istennel való különleges kapcsolatát (bár ez még nem a hit teljességét jelenti).

Lelkükre kötötte, hogy senkinek se mondják el. – A zsidóság jelentős része a Messiást politikai uralkodóként fogta fel, akitől azt várták, hogy a hatalom eszközeivel érvényt szerez az igazságnak, s az ellenséges népek legyőzése után dicsőséges világuralmat valósít meg. Bár Jézus ezt a felfogást teljes mértékben elvetette, Péter változását mégsem utasítja el, hanem igyekszik azt minden helytelen elképzeléstől megtisztítani. Mindenekelőtt titoktartásra kötelezi az apostolokat. Mivel ők sem értik még igazán Jézus messiásvoltának lényegét, egyelőre nem alkalmasak arra, hogy ezt nyilvánosan hirdessék.⁴

– 31-33. versek

Elkezdte őket tanítani. – Tipikusan márkai fordulat.

Az Emberfiának sokat kell szenvednie. – Jézus először általános formában hirdeti a szenvedés tényét. A megfogalmazás mögött az Ószövetség hatása érezhető: „Az igaznak sokat kell szenvednie” (Zsolt 34,20). A rövid bevezetés után a jövendölés konkrétábbá válik: utal a főtanács ítéletére. A mondatban felsorolva találjuk a hetven tagból álló főtanács csoportjait: vének, főpapok és írástudók. Halálra ítéelését Jézus „elvetésként” értékeli. Az „elvetni” (*apodo-*

⁴ Az ún. hallgatási parancsok teológiai jelentőségének bővebb kifejtéséhez vö. TARJÁNYI B., *Újszövetségi alapismérek II.*, Budapest 1996, 78-79; SZÉKELY J., *Az Újszövetség teológiája*, Budapest 2003; 40-41; KOCSIS I., *Bevezetés az Újszövetség történetébe és irodalmába I*, Budapest 2010, 211-212.

kimadzó) ige a Zsolt 118,22 mondatára emlékeztet: „A kő, amelyet az építők elvetettek, szegletkövé lett” (vö. Mk 12,10; ApCsel 4,11; 1Pét 2,7).

A halálos ítéletben megmutatkozó hivatalos elvetést követi a konkrét kivitelezés, amelyet az „ölni” ige jelez. A szenvedés, elvetetés és megöletés azonban nem az utolsó szó, hiszen a felsorolás végén a feltámadás áll. Az „elvetni” és az „ölni igék” szenvedő alakban állnak, és Jézust mint az emberi cselekvést „elszenvedőt” mutatják be. A „feltámadni” (*aniszténi*) ige viszont arra utal, hogy most Jézus a cselekvő alany.

Az egész eseménysor háttérben voltaképp maga Isten áll. Ezt jelzi a „kell” (*dei*) szócska, amely a Biblia – főleg az apokaliptika – nyelvén Isten előre elhatározott tervét juttatja kifejezésre. „Az Emberfiának sokat kell szenvednie” ezt jelenti: a Jézusra váró tragikusnak látszó eseményeket végeredményben nem emberi erők irányítják, hanem az üdvözítő tervét Jézus Krisztuson keresztül megvalósító Isten.

Péter félrehívta. – Jézusnak a szenvedésre vonatkozó szavait Péter összeegyeztethetetlennek tartja a korábban kimondott vallomással, vagyis azzal a meggyőződéssel, hogy Jézus a Messiás.

Távozz mögém, sátán! – Egyedülállóan kemény feddés hangzik el. A görög szövegben olvasható *hüpage opiszó mu* voltaképp ezt jelenti: Eredj mögém!⁵ A tanítvány helye a Mester mögött van, vagyis nem a tanítvány határozza meg a Mester magatartását, hanem éppen fordítva: a tanítványnak kell mindent megtenni annak érdekében, hogy Mesterének szellemével és életútjával azonosuljon.

Máté változata: 16,13-23

a) A szakasz helye Máté evangéliumában

Máté evangéliumában Péter hitvallása és az első szenvedéssjövendölés hasonló szerepet tölt be, mint a forrásként használt Márk-evangéliumban. Annak ellenére, hogy Máté a Beszédgyűjteményből

⁵ Hasonló fordulat olvasható az első tanítványok meghívásáról szóló elbeszélésben is. Jézus ezt mondja a megszólítottaknak: *deute opiszó mu* = Jöjjetek utánam! (Mk 1,17).

és saját hagyományából sok új szöveget iktatott be a Márktól kölcsönzött keretbe, az ő művében is két periódusból áll Jézus nyilvános működése: az elsőben (4,17-16,20) Jézus a mennyek országa hirdetőjeként áll előttünk, a másodikban (16,21-25,46) egyre inkább a szenvedésre irányul a figyelem. Péter hitvallása, illetve a Péternek adott ígéret (16,13-20) csúcspontként zárja le az első periódust, a szenvedésjövendölés (16,21-23) pedig kiindulópontja a második periódusnak, amely nyilvánvalóvá teszi: a mennyek országa kibontakozásához – Isten akaratából kifolyólag – nélkülözhetetlen a Jézusra váró szenvedés, halál és feltámadás.

Az imént leírtakból következik, hogy Máténál Péter hitvallása, illetve a szenvedésjövendölés már nem tartozik oly szorosan össze, mint Márknál. A hitvallásra adott közvetlen választ nem a szenvedésre vonatkozó kijelentések alkotják, hanem a Péter primátusára vonatkozó ígéret, amely – ebben a formában – csak Máté evangéliumában található.

b) Eltérések Márk változatához képest

Eltérések a Péter hitvallásáról szóló alegységben (13-16. versek)

Máté némileg új formában adja elénk Jézus első kérdését a tanítványokhoz: „Kinek tartják az emberek az Emberfiát?” Márknál az Emberfia fenségcím csak a szenvedésjövendölésben jelent meg. Máté ellenben a hitvallás-elbeszélés elejére helyezi át a címet, s így a szóban forgó eseménynek – hitvallás a tanítványok részéről – még nagyobb ünnepélyességet kölcsönöz. Az Emberfia címhez a zsidó hagyományban (Dán 7,13k; 1Hén 49) alapvetően a hatalom és a dicsőség gondolata társul. Ez a szempont az evangéliumokban is jelen van (pl. Mt 24,30; 25,31; 26,64) de ki is egészül, hiszen igen gyakran esik szó a szenvedő Emberfiáról. A szakaszunk elején álló kérdésben érdekes szójáték is megfigyelhető: emberek – Emberfia. Az emberek a földi világhoz tartoznak, az Emberfia viszont a mennyeihez (Dán 7,13: „íme, az ég felhőin valaki jött, aki olyan volt, mint az Emberfia”).

A Jézussal kapcsolatos korabeli elképzelések között nemcsak a Keresztelő Jánosra, Illésre vagy a próféták egyikére való hivatkozás szerepel, hanem Jeremiás neve is szóba kerül. Arról, hogy a végidő-

ben Jeremiás is vissza fog térni, sehol sem olvasunk az Ószövetségben. Ám a nép körében ismert lehetett ilyen hiedelem. A 2Makk 15,14-ben Jeremiás úgy jelenik meg, mint „aki sokat imádkozik a népért és az egész szent városért”.

Péter vallomásában a Krisztus cím mellett, az Isten Fia cím is említést nyer. Így a hitvallás mátéi változatában már egyértelműen a húsvét utáni egyház hite tükröződik. Érdeemes megjegyezni, hogy Máté evangéliumában nem ez az első hitvallás a tanítványok részéről. Már a vízen járásról szóló elbeszélés végén az áll, hogy az apostolok leborulnak Jézus előtt és kijelentik: „Valóban Isten Fia vagy” (14,33).

*Új elem a hitvallást követően: a Péternek adott ígéret
(17-19. versek)*

A 16-19. versek tartalma csak Máté evangéliumában található, amiből arra következtethetünk, hogy az evangélista saját anyaggal egészítette ki a forrásként használt márkai elbeszélést. A szóban forgó mondatok erőteljesen sémi jellegűek, tehát áthagyományozásuk palesztinai zsidó-keresztény körökre vezethető vissza.

A jelen összefüggésben a 16-19. versekben olvasható kijelentések úgy állnak előttünk, mint Jézus közvetlen válasza a hitvallást tevő Simon Péternek. Péter Jézus kilétéről tett vallomást, Jézus pedig Péter sajátos feladatáról és küldetéséről nyilatkozik. Mindenekelőtt azt teszi nyilvánvalóvá, hogy a Péter által kifejezésre juttatott hit nem egyszerűen emberi meglátás és belátás eredménye – nem a „test és vér” kereteiben mozog –, hanem Istentől jövő kinyilatkoztatás és ajándék. Ezt követően találjuk a tulajdonképpeni ígéretet, amelynek lényeges elemei: Péter lesz a Jézus által építendő új közösségnek, az egyháznak a sziklaalapja – megkapja a mennyek országának kulcsait – oldó-kötő hatalmat kap.

Figyelembe véve értekezésünk célját – szinoptikus összehasonlítás – nem tartjuk szükségesrűnek az ígéret beható elemzését.⁶ Né-

⁶ Az érdeklődő olvasó hasznos eligazítást kap a kommentárookban, illetve az alábbi művekben: R. PESCH, *Die biblischen Grundlagen des Primats*, Freiburg 2001; J. GNILKA, *Péter szolgálata – Az újszövetségi megalapozás*, in: *Hatalom és karizma* (Szegedi Bibliikus Konferencia 2000) (szerk. Benyik Gy.), Szeged 2003, 29-38; KOCSIS I., *Péter alakja és szolgálata az Újszövetség tanúságtételében*, in *A péteri*

hány szempontra azonban mégis felhívjuk a figyelmet. A megfogalmazásból nyilvánvaló, hogy az egyház alapvetően Krisztusé: ő az építőmester. Ám az is tanulságos, hogy az építés során sohasem tekint el Pétertől. Krisztus tehát az egyház biztonságát és fennmaradását Péter által garantálja. Az „alvilág kapui” ismert kifejezés az Ószövetségben (vö. Iz 38,10; Jób 38,17; Bölcs 16,13): a *pars pro toto* értelemben a halottak birodalmát jelöli. Az ígéret lényege ennél fogva: a Krisztus által épített közösségen a halál hatalma nem vesz erőt, vagyis az egyház mindvégig megmarad.

A 16-19. versekben található kiegészítéssel Máté olyan szempontot helyez előtérbe, amely teológiájának egyik sajátos vonása: az egyházat, mint messiási közösséget és új választott népet.⁷ Egyúttal sajátos megvilágítást ad mind Péter hitvallásának, mind a szenvedésjövendölésnek. A hitvallásban kifejezésre jutott a meggyőződés: Jézus az Ószövetségben megígért Messiás és az Istennel egyedülálló közösségben élő Fiú. A Péternek adott ígéret pedig tudatosítja: Jézus egyben az egyház alapítója, építője és fenntartója. A szenvedésjövendölés által az is világossá válik majd, hogy az Isten által kijelölt út – szenvedés, halál, föltámadás – szükségszerű előfeltétele annak, hogy „megszülessék” az új közösség. A feltámadt és megdicsőült Krisztus fogja majd Péter sziklaalapjára építeni egyházát. (Fontos szem előtt tartani, hogy a Péternek adott ígéretben jövő idejű ígékert találunk.)

Eltérések az első szenvedésjövendölésről szóló alegységben (21-23. versek)

Magában a szenvedésjövendölésben csak kisebb változások figyelhetők meg. Elmarad az Emberfia cím, amelyet az előző, Péter hitvallásáról szóló alegység elejére helyezett át az evangélista. Ugyancsak elmarad az „elvetni” ige. Új elem viszont a Jeruzsálembé való felmenetel hangsúlyozása. Érdekes, hogy a feltámadás valóságára vonatkozólag nem az *aniszténi*, hanem az *egeiró* ige szerepel, éspedig passzivum aorisztosz alakban, amely által a feltámadás Isten

szolgálat a harmadik évezred küszöbén (Sapientia füzetek 12), Budapest 2008, 7-36 (főképp 23-28).

⁷ Vö. KOCSIS, Bevezetés, 229-232.

cselekvéseként jelenik meg (a szenvedő alakot ugyanis Istenre utaló szenvedő szerkezetként foghatjuk fel). Máté változatában ennél fogva az emberek cselekvésével (megölés) Isten cselekvése (feltámasztás) áll szemben.

Péter apostol tiltakozását Márk csak általánosan említi, Máté viszont konkrét formában adja elének: „Távol legyen ez tőled, Uram! Ez nem történhet meg veled.” (16,23). Jézus Péternek adott válasza is hosszabb, hiszen a „Távozz mögém, sátán” felszólításhoz ez a kiegészítés kapcsolódik: „Botrány vagy nekem.” A görög szövegben a *szkandalon* főnév áll, amely mindazt jelenti, ami az úton akadályként áll, s könnyen botlást és elbukást okoz. Péter tiltakozása tehát akadály abban, hogy Isten terve megvalósuljon. Míg a hitvallás által Péter a mennyei Atya kinyilatkoztatásával azonosult, addig a szenvedéskövetés követő tiltakozása nagyon földies szemléletmódról tanúskodik. Péternek és nyilván a többi tanítványnak is szüksége van arra, hogy újabb belső kegyelmi támaszt kapjanak ahhoz, hogy Jézus küldetésének valódi célját és lényegét megértsék. Ebben a kegyelmi többletben majd húsvét után lesz igazán részük.

Lukács változata: 9,18-22

a) A szakasz helye Lukács evangéliumában

Péter hitvallása és a szenvedés első megjövendölése Lukács evangéliumában is fontos szövegnek mondható, de szerkezeti szempontból nem tölt be oly kulcsszerepet, mint a másik két szinoptikusnál. Lukácsnál ugyanis Jézus nyilvános működésének fő szakaszai földrajzi szempontból különülnek el egymástól: Jézus Galileában (4,14-9,50) – Jézus útja Jeruzsálem felé (9,51-19,27) – Jézus Jeruzsálemben (19,28-24,53). Így a nyilvános működés során az első nagy fordulópontot Jézus jeruzsálemi útja jelenti, amelyet az evangélista igen ünnepélyes formában vezet be: „Történt pedig, hogy amikor közeledtek felvételének napjai, elhatározta, hogy Jeruzsálembé megy” (Lk 9,51).

b) Eltérések Márk változatához képest

Amíg Máté változatában a bővítő tendencia érvényesült, Lukácsnál éppen az ellenkezője figyelhető meg: a harmadik evangélista

jelentősen lerövidítette a forrásként használt márkí szöveget. Teljes egészében elhagyta Péter tiltakozását, illetve az arra adott kemény választ Jézus részéről. Az elhagyás oka minden bizonnyal az a tisztelet, amely az ősegyházban Péter iránt mint első apostol iránt megnyilvánult, s amellyel nem könnyű összhangba hozni az említett kemény feddést. Érdeemes megjegyezni, hogy Lukács más összefüggésben is kedvezőbb fényben mutatja be az apostolokat, mint a másik két szinoptikus evangélista. A Jézus elfogatásáról szóló elbeszélésben (Lk 22,47-53) például egyáltalán nem tesz említést arról, hogy a tanítványok elfutottak és Jézust magára hagyták volna. Mindazonáltal azt is el kell ismernünk, hogy a tanítványok alapvető értetlenségét Jézus szenvedésére vonatkozólag Lukács sem hallgatja el (vö. 9,45; 18,34).

Lukács változatának egy másik sajátossága a két alegységnek, a hitvallásnak és a szenvedésjövendölésnek a szoros összekapcsolása. A Mk 8,31-ben Jézusnak a szenvedésre vonatkozó szavait új bevezető mondat előzi meg. Ezzel szemben Lukács görög szövegében a hallgatási parancsot tartalmazó 21. vers és a szenvedést meghirdető 22. vers egyetlen mondatot alkot. Így még világosabbá válik: a szenvedés témája a messiási gondolatot egészíti ki. Jézus messiási küldetése nemcsak a csodákat és egyéb dicsőséges megnyilvánulásokat foglalja magába, hanem a szenvedést és halált is, amelyet persze a feltámadás követ.

Eltérés mutatható ki az elbeszélés bevezetésében is. Márknál az esemény úti beszélgetés, amely Fülöp Cezaréájának vidékén történik (8,27). Lukács elhagyta a konkrét helymegjelölést, s a dialógust Jézus magányban történő imájához kapcsolta (9,18). Itt is egy sajátosan lukácsi mozzanatnak lehetünk a tanúi. A harmadik evangélista ugyanis különös nyomatékkal szól arról, hogy Jézus az életének minden fontosabb eseménye előtt imádkozik: ilyenek a Szentlélek leszállása a megkeresztelkedéskor (3,21), az apostolok kiválasztása (6,12), Péter hitvallása (9,18), a színeváltozás (9,28k), a Miatyánk megtanítása (11,1), a szenvedés (22,41) és a halál (23,46).⁸ Így annak

⁸ Az imádság témájához bővebben lásd TERNYÁK CS., *Az imádkozó Jézus a szinoptikus evangéliumokban*, Budapest 2005, 87-114; TARJÁNYI B., *Jézus imái*, Vigilia 74 (2007) 333-342.

ellenére, hogy a szóban forgó szakasz szerkezetileg nem annyira kiemelt, mint a másik két szinoptikusnál, Lukács is különösen nagy jelentőségű eseménynek nyilvánítja Péter hitvallását és a szenvedésjövendölést.

Az elbeszélés hátralevő részében a harmadik evangélista elég hűségesen követi Márk szövegét. Csupán három apróbb különbségre érdemes külön felhívni a figyelmet: 1) A Jézusra vonatkozó vélemények közül az utolsót Lukács sajátosan adja elénk: „a korábbi próféta-közül támadt fel valaki” (9,19b). A nép a már „ismert” mércéjével mér. 2) Péter hitvallása így hangzik: „Az Isten Krisztusának” (9,20). Ez a megfogalmazás nemcsak Jézus messiási mivoltát emeli ki, hanem azt is, hogy Jézus mint Messiás Istenhez tartozik, és Isten nevében tevékenykedik. Lukács ugyanezt a formát használja a szenvedéstörténetben is, amikor a nép vezetői Jézus messiasságát teszik gúny tárgyává (23,35). 3) Mátéhoz hasonlóan Lukács is az *egeiró* ige szenvedő alakját alkalmazza Jézus feltámadására. Nyilván itt is Istenre utaló szenvedő szerkezettel állunk szemben. Jézus feltámadása Isten műve, amely szemben áll az emberek igazságtalan cselekedetével, és győzedelmeskedik felette.⁹

Összegzés

Befejezőként érdemes a három változat közös elemeire is ráírnyítani a figyelmet. Az eltérések ellenére mindhárom szöveg ugyan-

⁹ Érdemes megjegyezni, hogy János evangéliumában is található egy szöveg, amelyben Jézus kérdésére Péter, tanítványtársai nevében, hitvallást tesz. Ám mind a kérdés, mind a válasz meglehetősen eltér a szinoptikus evangéliumokban olvashatóktól: „Ettől fogva a tanítványai közül sokan visszahúzódtak, és már nem jártak vele. Jézus azért így szólt a tizenkettőhöz: «Talán ti is el akartok menni?» Simon Péter azt felelte: «Uram, kihez mennénk? Az örök élet igéi a tied. Mi hittünk, és megismertük, hogy te vagy az Isten Szentje»” (Jn 6,66-69). Az is fontos szempont, hogy a hitvallást Jánosnál nem követi nyílt szenvedésjövendölés, bár az áruólra való utalás – „Nem tizenkettőt választottam ki közületek? Egy közületek mégis ördög” (6,70) – rejtetten előrejelzi Jézus sorsát. Végül az sem hagyható figyelmen kívül, hogy a negyedik evangéliumban Jézus és Péter párbeszédére nem egy vándorút során, Fülöp Cezáreájának környékén, hanem a kafarnaumi zsinagógában, az élet kenyeréről szóló beszédet (6,22-58) követően kerül sor. Jézus kérdését az a tény váltja ki, hogy a beszéd miatt sok tanítványa elhagyta őt (6,60-66).

Mindent egybevetve elmondhatjuk: a szinoptikusok változata és János szövege között oly nagy a különbség, hogy közvetlen összehasonlításra nincs igazán lehetőség. Bár némi hagyománytörténeti kapcsolat eshetősége nem zárható ki, de irodalmi függés biztosan nem áll fenn közöttük.

azt az alapmeggyőződést tükrözi mind a tanítványokra, mind Jézusra vonatkozólag: 1) Péter hitvallása jelzi, hogy az apostolok felismerték Jézusban Isten végidőbeli küldöttjét, bár hitük még további tisztulásra, megerősítésre és elmélyítésre szorul. 2) Jézus abban a tudatban végzi tevékenységét, hogy ennek végső célja a szenvedés, halál és feltámadás. A zsidók és a pogányok részéről történő elvetetés azonban nem egyszerűen kikerülhetetlen „végzet”, hanem szerves része Isten tervének.

Az is érdekes, hogy a szóban forgó szakasz mindegyik evangéliumban összefüggésbe hozható az irat befejezésével. Márknál Péter hitvallása – az evangélista teológiai tervében –szervesen összefügg a pogány százados hitvallásával, amely Jézus halálát követően hangzik el: „Ez az ember valóban Isten Fia volt” (15,39). Lukácsnál a Messiás-vallomás és szenvedésvallomás igen szoros összekapcsolása

arra a mondásra utal előre, amellyel a feltámadt Krisztus az emmauszi tanítványok előtt igazolja szenvedésének üdv-történeti szükségességét: „Hát nem ezeket kellett el-szenvednie a Krisztusnak, hogy bemehessen dicsőségébe?” (24,26). Máténál Péter hitvallása szintén kapcsolatban

Biblianap Szabadkán

áll a pogány százados vallomásával (27,54), de azzal az imádattal (leborulással) is, amellyel az apostolok a feltámadt Krisztust köszöntik (28,17). Az az ígéret pedig, hogy a Péterre épülő egyházon az „alvilág kapui nem vesznek erőt”, az evangélium utolsó mondatában kapja meg végső indokát: „És íme, én veletek vagyok minden nap a világ végéig!” (28,20).

Gyürki László

Az irgalmas szamaritánus szálláshelye

Félúton a Jeruzsálemből Jerikóba vezető úton már régóta mutatnak egy épületet, amit Jézusnak az irgalmas szamaritánusról szóló példabeszédével hoznak összefüggésbe. Eddig nem igen volt érdemes itt megállni, mert csak egy leromlott épületet lehetett látni. De újabban ezt a helyet úgy alakították ki, hogy érdemes meglátogatni. Bár a régi út Jeruzsálemből a Jordán völgyébe ma egy modern autópályává lett kiépítve, és így a forgalom általában elrohan e hely mellett, ezért csak azok állnak meg, – egyelőre elég kevesen, – akik ismerik a helyet. Egy izraeli állami archeológiai szervezet végzett itt feltárást és rendezte be az „*irgalmas szamaritánus*” múzeumát.

„*Az irgalmas szamaritánus vendégfogadója*” 2009 májusában lett ismét a nyilvánosság számára látogatható. Az izraeli állami régiségi hatóság eredményes ásátásokat és restaurálásokat végzett ezen a helyen. Három fontos szempont szerint folytak a feltárások. Az egyik, a terület régészeti kutatása a mai modern útnál, amely Jeruzsálemből Jerikóba vezet; a másik szempont az irgalmas szamaritánus újra alakított múzeuma; végül az egész terület kialakítása zarándokok számára. E három témát tárgyaljuk, de előbb a hely történetét vizsgáljuk meg.

A hely története

„Egy ember Jeruzsálemből Jerikóba ment. Rablók kezébe került.” Így kezdődik Jézus példabeszéde az irgalmas szamaritánusról, amelyet Lukács evangéliumában találunk (Lk 10, 30-35).

Lukács a történés helyét a júdeai hegyvidéket a Jordán völgyével összekötő útra teszi. Ez az út az Olajfák hegyéről kigyózik a Wadi el-Kelt völgyében. Az elbeszélés egy szálláshelyet említ, ahova az irgalmas szamaritánus a kifosztott embert átadja a helység gazdájának: *„felültette teherhordó állatára, elvitte egy fogadóba, és ápolta”* (Lk 10,34).

A nemrég befejeződött régészeti feltárások szerint azt lehet állítani, hogy ezen a helyen, – amelyet ma Khan al Hatrurnak hívnak –

az Újszövetség idején (Kr. u.l. sz.) valóban volt egy építmény az utazók ellátására. Lehetséges, hogy a példabeszéd szerzője Jeruzsálem és Jerikó között látott ilyen épületet.

A keresztények aztán a Lukács evangéliuma ezen elbeszélését az út egy bizonyos helyére, Jeruzsálem és Jerikó között a Szent Várostól 18 km-re helyezték. Ez az a hely, amely a mai modern aszfaltút magaslatán átmenetet képez a Szent Euthymius (Khan al-Ahmar, Mishor Adummim) szűk síksága utolsó leereszkedéséhez a Jordán völgyébe.

A helyet először Szent Jeromos említi, aki az evangéliumi példabeszéd történetét a Kr.u. 1. században itt működő katonai állomáshoz kapcsolja. A legrégebbi szövegek csak egy katonai állomást említenek anélkül, hogy Lukács evangéliumában olvasható példabeszéddel kapcsolatba hoznák. Említi Euszebiosz az Onomasztikonban és a "Notitia Dignitatum" is, amely egy állami kézikönyv a Kr.u. 425-430-as évekből. Ez utóbbi bizonyítéka szerint a római birodalom egy hivatalos irata Maalek Adummimnál egy katonai állomást (cohors prima militaris) megbízott az Aelia Capitolina (Jeruzsálem) és Jerikó közötti út felügyeletével. Csak később hozták kapcsolatba az irgalmas szamaritánus szálláshelyét ezzel a katonai állomással.

A kapcsolatnak, amit Szent Jeromos a szálláshely és a katonai állomás között teremt, valószínű oka az, hogy a 6. században ennél a katonai állomáshelynél egy templom és egy szálláshely épült a zarándokok számára.

Az irgalmas szamaritánus szálláshelye az idők folyamán sok viszontagságot látott, mert egy nagyon forgalmas úton található, és katonai cselekmények is történtek itt. Az írásos feljegyzések, amelyek a keresztes idők óta léteztek és ezt is megemlítik, egy nagyon szegényes helyről szólnak, amely szegényen és egészségtelenül van berendezve.

A bibliai utalások, amelyek Maalek Adummimra utalnak a következők: az Ószövetség földrajzában Maalek Adummim név Juda és Benjamin törzsi határaként szerepel (Jozs 15,7; 18,17). A hely jó tájékozódási pont azoknak, akik csak néha utaznak, de olyanoknak is, akik foglalkozásuk miatt utaznak, mint a katonák, mert itt az út Jeruzsálemből Jerikóba lefelé egész közel vezet a Wadi el Kelt patak

medréhez. A környék úgy ismert, mint a Judeai sivatag, amelyben ma nagyon sok bizánci kolostorrom található. Mint az Olajfák hegyének keleti nyúlványain itt voltak hajdan a kolostorok. Az első az út szélén fekvő Martyrium kolostor (Khirbet Murassas). Közvetlen közelében fekszik a modern zsidó Maaleh Adummim település. Kisebbségek között vannak a nagy Szent Euthymius kolostor romjai (Khan el-Ahmari). Mögötte ágazik el az út a Kozibai Szent György kolostorhoz.

Szent Jeromosnál találjuk a híres Cesareai Euszebiosz Onomasztikonjának fordításában az ő exegetikai és érdekes megjegyzését: *"Adummim Júda törzse idejében egy kis város volt. Most már csak romjai vannak meg. Ma Maledommeinek hívják. A görögben a vörös kövek emelkedésének nevezik. A latinban a vörös kövek emelkedőjét a vér miatt nevezi, amit ott a támadók kiontottak. Ott, ahol Aeliától (Jeruzsálem) Jerikóba lemegyünk egy katonai állomáshely van a határnál az utazók védelmére, ami Juda és Benjamin törzsét elválasztja. Az Úr említi ezt a durva és véres helyet a példabeszédben szereplő emberrel kapcsolatban, aki Jeruzsálemből Jerikóba utazott."* (Onomasztikon, 25,9-16).

Szent Jeromos híres levelében, amelyben Szent Paula zárandokútját írja le ezt olvassuk: *"Én (Betaniából) továbbmentem és lementem Jerikóba és megemlékeztem az evangélium történetére a megsebesített férfiről. Láttam a helyet, amit Adommiumnak hívnak, ami 'vérből való' jelent, az a vér, amit itt gyakori rajtaütések során kiontottak".* A "vörös" szó, ami a héberben "adummim" és az arabban "ahmar", valóságban a vöröses mészkősziklákra vonatkozik, amely az út szélén gyakran előfordul. Az arab név "Talaat ad-Dam", ami a „vér emelkedését” jelenti, valószínű az evangéliumi példabeszéddel függ össze. Szent Jeromos a sziklák vörös színét az utazók vérével hozza összeköttetésbe, akiket ezen az úton gyilkoltak meg, és ezzel megmenti az összeköttetést az evangéliumi példabeszéddel. A zárandokok ezt a magyarázatot a következő századokban átvették.

A régészeti kutatás, amit az izraeli Itzhak Magen, vezetett, a hely történetét világosan kimutatta. Ez egész biztosan a legjelentősebb eredménye az „irgalmas samaritánusról” lezárt régészeti kutatásnak

A régészeti felfedezések

Heródes király idejében (Kr.e. 1. sz.) ciszternák voltak ezen a helyen és egy középnagyaságú épület. Találtak fürdőket, jó téglákból készített falakat és szobákat mozaik padlózattal. Ennek az épületnek az alapfalai egy bizánci templom apszisa közelében voltak. Az épület mellett természetes barlangok voltak raktáraknak és kincstárnak kialakítva.

Az ott talált tárgyak között különösen említésre méltók a pénzérmék Nagy Heródes és unokája I. Agrippa idejéből. Néhány érme került elő a rómaiak elleni első zsidó felkelés idejéből. Egyik érme felirata: "*Sion szabadsága második éve*" (Kr.u. 69), egy másiknak pedig, amely Flavius Titus idejéből való ezzel a latin felirattal: "*Judea Capta*".

Az egész komplexum biztos menedéket nyújtott a karavánok, akár az átvonuló katonák vagy kereskedők számára. Az irgalmas szamaritánusról szóló példabeszéd szerzője talán erről a helyről vette a példát és ez a tapasztalat volt szeme előtt a tanításra, mint az evangéliumban lévő sok más példabeszédben is. A 4. és 5. századból való maradványok nagyon szegényesek, de a katonai berendezés, amelyet Cesareai Euszebiosz Onomasztikonja (24,9-11) és a "Notitia Dignitatum" (74,48) említ rekonstruálható. A hatodik században aztán itt egy szent kerületet képeztek ki, amely 24x26 méter nagyságú volt. Ez egy udvarból állt déli bejáratral és a közepén ciszternával. Templom és néhány épület is volt ott. Egy másik udvar volt kelet felől a karavánok állatai számára. A templom 11x21 méter volt. Két sor oszlopa választotta el a középhajót az oldalhajóktól. Mozaik padlózata egyszerű geometriai figurákból állt. Sajnos 1934-ben a felfedezés után a templom és legtöbb része védtelenül, megóvás célja nélkül maradt. A mostani restaurálás alkalmával a padlózatot nagy türelemmel állították helyre, kb. 1,7 millió színes mozaik követ használtak fel. Az eredeti építmény a 8. századig volt használatban. A romok között talált Kr.u. 720-ból való mérföldkö bizonyítja ezt.

A keresztések korában (Kr.u. 12. sz.) ez a keresztény építmény nagyobb méretben újra felépült. Az 1169-1172-es években a templomosok egy vörös várat építettek itt (a Maldoim kastélyt, „*Turris*

Rubea" vagy "*Castrum Rouge*", ahogy az akkori források említik). Ez 60x70 méter volt a szent körzettől északnyugatra. Az északi oldalán egy 8x9 méteres védőbástya volt. Azonkívül egy vízárok, különböző négy és hét méter szélességben a sziklába ásva az erődítmény további védelmére. Ennek a várnak a romjait a modern aszfaltos út északi oldalán találták, amely most majdnem teljesen elválasztja a katonai erődítményt a szent kerülettől.

A keresztesek a zarándokok számára készítettek egy szekciót szűk terekkel a négy oldalon. A bizánci ciszternához egy nagyobbat építettek és kupolával fedték be. Ez a ciszterna 7 méter széles és 7 méter mély volt. Ezt a keresztény komplexumot a keresztes időkben vörös ciszternának nevezték. Ezt említi meg Theodorusz 1172-ben, Willibald 1212-ben (ő a várat kicsinek mondja), Tethmarius 1217-ben, Burkhard von Berg Sionból 1283-ban, veronai Jakob 1335-ben és Lázói János domonkos társa Félix Fabri 1480-ban.

Theodorusnál olvasható egy megjegyzés: *"Betánián túl kelet felé, négy mérföldre Jeruzsálemtől a hegyen fönt egy vörös ciszterna van egy kápolnával, ahol - mint mondják - Józsefet testvérei eladták. A templomosok ott egy erős várat építettek"*.

Néhány évszázaddal később az irgalmas szamaritánus vendégfogadóját Joachim házának vagy kolostorának nevezték. Így említi Fr. Suriano 1485-ben és Anselm 1509-ben.

A mamelukok idejében (14-15. század) az utazók és zarándokok számára mindig jelentős volt a hely. A török periódus alatt ismét újra építették a korábbi romokra, sajnos nagy kárára az eredeti struktúrának. Az 1917-es harcok idején a hely jelentős károkat szenvedett és aztán a brit mandátum alatt (1934-1936) részben ismét felépítették. Az irgalmas szamaritánus menedékházának maradványait és romjait először C. R. Conder és H. H. Kirchener tanulmányozta és regisztrálta. Kutatásaikat az 1883-ban megjelent 3 kötetes munkájukban "Survey of Western Palestine" hozták nyilvánosságra.

A ferences régész, Bellarmino Bagatti 1939-ben megvizsgálta a helyet és a falmaradványok nyomait, két helyiséget és a keresztes vár körülkerítő falát találta. A templom padlómozaikjának maradványait lefényképezte.

Az irgalmas szamaritánus múzeuma

Az utolsó helyreállítás után is a török periódus négyszögletes alapstruktúrája képezi az egész komplexum központját. Az új tereleosztás lehetőséget adott egy múzeum berendezésére. Az itt kiállításra került emlékek Izrael különböző helyeinek, Jerikó és a Gaza övezet ásatásainak anyagából valók. Az irgalmas szamaritánus új múzeuma biztosan megörvendezteti a zarándokokat főképpen a bizánci idők régiségeinek kedvelőit. Megéri időt szentelni a látogatásra. A templom kívüli helyiségeket úgy alakították át, hogy az eredeti menedékhely udvara újra felismerhető és kiállítástermökké legyen. Sok régészeti lelet: mozaikok, kerámia vázák, márvány és kő feliratok láthatók. A feliratos mozaik részletek Garizim hegyéről, Nabluszból, Khirbet Samarából, el-Kirbheből és Kafr Fahmából származnak. Más feliratok vagy liturgikus emlékek Júdea sivatagjának bizánci kolostoraiból – a Martyrium és a Szent Euthymus kolostorból – kerültek ide. Ezek között

vannak oltárok és mellvédek a kolostorokból. A keresztény rész különösen is kiemelt a 6. századi templom rekonstrukciójával. Ez ma egy modern funkciójú téré lett átalakítva, amely alkalmas az imádságra, elmélyülésre, vagy a hely ismertetésére. Arra is

Biblianap Szabadkán

gondoltak, hogy a zarándokoknak legyen lehetőségük a kis bizánci templomban liturgiát végezni. Ez szép példa egy bibliai hely sikeres restaurálására, amely más helyeknél is példaként szolgálhat.

A bizánci kor különböző templomaiból való emlékek, főképpen a mozaikok emlékeztetnek arra a virágzó keresztény korra is, amikor a Szentföld tele volt templomokkal és kolostorokkal. Ezért is érdemes itt megállni és ezeket megtekinteni.

É l ő I g e

BIBLIAISKOLA

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

Vágvölgyi Éva

Ki az ember?

A jahvista teremtéstörténet (Ter 2,4-3,24)

2. rész: A parancs megszegése és annak következménye (Ter 3)

A.) Alap gondolat

Nagyon nagy a kontraszt, ahogy a teremtéstörténet folytatódik. Az ember még éppen a kapott jó fölött ujjongott, s utána súlyosan elbukik. Az elbeszélésnek az a szándéka, hogy felismerjük, az ún. Bűnbeesés-történet nem csak egy „akkori” történet, hanem a mi sajátunk is.

A történet kapcsán ellenállást érzünk magunkban, amelyről nem szívesen veszünk tudomást, pedig ez az ellenállás gyakran akadályoz bennünket, hogy a történetet valóban megértsük.

A nekünk ajándékozott élethez csatolnak egy parancsot is, amelyet ha figyelmen kívül hagyunk, az katasztrofális következményekkel jár. Meg tudjuk érteni ezt?

Milyen terhet jelent a parancs? Isten önkényes, ellentmondást nem tűrő tette, amely kizárólag az engedelmességre akar tanítani? De miért engedelmességre? Csak hogy a határainknak ütközzünk? És ha figyelmen kívül hagyjuk, miért lesz ilyen súlyos következménye? Milyen Isten az, aki így sújt bennünket? Mindezek megértésén múlik, hogy a parancsot megérthessük: Az életben valóban vannak „dolgok”, amelyeket nem szabad elhibáznunk; ha ez mégis bekövetkezik, mindent tönkreteszünk. Ebbe az irányba nyit bennünket „A

bálna lelke” c. mese. Érzékennyé tesz arra, hogy van egy „érzékeny középpont”, amelyet ha respektálunk, az élet sikerülni fog. Választás elé állít bennünket: Vagy úgy érintkezünk a világgal, az emberekkel és önmagunkkal, hogy egy én-központú akarattal rendelkezünk, amely mindent önkényesen rángat – vagy egy olyan alázatos magatartással viselkedünk, amely önmagát nem tekintve bámulattal tárja fel a dolgok titkát.

B.) A szöveg: Ter 2,4b-3,24

C.) Bevezetés

1. A bálna lelke és a lángoló szív

Volt egyszer egy buta és öntelt holló, amelyik messze-messze ki-repült a tengerre. Csak repült, egyre repült egyre távolabb és távolabb, míg egyszer csak érezte, hogy elfáradt és valami szárazföld után kezdett kémlelni. Igen ám, de szárazföld nem volt sehol. Végül már olyan fáradt volt, hogy leszállt a víz színére, hogy megpihenjen. Ekkor hirtelen felmerült a vízből egy bálna és ő az ijedtségtől úgy összezavarodott, hogy egyenesen berepült a torkába.

Hirtelen sötétség vette körül, meg valami zúgás és csobogás. Mikor már azt hitte, hogy meg kell halnia, egyenesen egy házba tántorgott, egy takaros, szép házba, ahol világos volt és meleg. A lócán egy fiatal nő ült és egy égő lámpánál foglalatoskodott. Felkelt, odajött hozzá és barátságosan azt mondta a hollónak:

„Szívesen látott vendég vagy nálam, csak egyetlen dolgot kell betartanod: hogy nem érinted meg a lámpámat”.

A holló boldog volt, hogy megmenekült az élete és sietve biztosította, hogy nem fogja megérinteni a lámpát. Ahogy ott ült a lócán megcsodálta, hogy a kis házban milyen finom és tiszta minden. Bálnacsontokból épült, úgy, mint az emberek házai és úgy is volt minden berendezve, mint az embereknél. De valami furcsa nyugtalanság látszódott a fiatal nőn; soha nem ült sokáig nyugton, hanem rövid időközönként felemelkedett a lócáról és kisurrant az ajtón. Csak egy pillanatot tartott, akkor visszatért, de ezt újra és újra megismételte.

„Mi tesz téged ilyen nyugtalanná?” – kérdezte őt a holló.

„Az élet” felelte a fiatal nő, „az élet és a lélegzetvételem.”

A holló semmit nem értett a válaszból.

A holló pedig, aki most már megnyugodott és elfelejtette félelmét egyre kíváncsibbá vált.

„Mi lehet az oka, hogy nekem nem szabad a lámpához érni?” gondolta; és mindannyiszor amikor a fiatal nő kisurrant és egyedül maradt, egyre nagyobb kedve támadt, hogy ígéretét megszegje, odamenjen és csak egészen kicsit megtapogassa a lámpát. Egyszer aztán már nem tudta féken tartani a kíváncsiságát, és amikor a fiatal nő kisurrant az ajtón, felugrott és megérintette a lámpa kanócát. Abban a szempillantásban nyakát szegve betántorgott a fiatal nő az ajtón, a padlóra zuhant és fekvé maradt, miközben a lámpa kialudt.

Késő volt már, hogy a holló megbánja tettét; szuroksötét vette körül, hullámozott körülötte minden, s a szép világos ház sem volt többé. Csaknem megfulladt. Vér és zsír vette körül, és a nagy hőségtől kihullott a tolla. Félholtan bolyongott a bálna hasában és csak most értette meg, hogy mi történt.

A fiatal nő a bálna asszony lelke volt és azért surrant ki az ajtón, hogy friss levegőt vegyen, mert a bálnának muszáj lélegzetet vennie, és a nagy nyugodt lánggal égő lámpa pedig a bálna szíve volt. A holló pusztán kíváncsiságból érintette meg a fiatal nő szívét és az meghalt. A holló nem tudta, hogy ami finom és szép, az mulandó és könnyű megsemmisíteni, mert ő maga buta volt és durva lelkű. Most az életéért küzdött a vérben és sötétben. Minden, ami előtte szép és tiszta volt, most vértől mocskos és bűdös lett.

Végül sikerült neki ugyanazon az úton, amelyen érkezett, kicsuszanni a bálna száján, és ott ült a halott bálna hátán egy félig kopasz, mocskos, maszatos holló. Ott ült és a döghúsból élt miközben ideoda dobálták a hullámok. Nem tudott többé repülni, mert a szárnyai a bálna belsejében a hőségben és vérben eltörtek. Végül egy vihar a szárazföld felé sodorta, és amikor az emberek meglátták a halott bálnát, csónakjaikkal felé tartottak, hogy húst és zsírt szerezzenek maguknak. Amikor a holló meglátta őket, egy szemvillanás alatt

emberré változott, egy kicsi, ronda, sötétbőrű, kócos, borzas emberé, aki a bálna hátán állt.

Nem beszélt arról, hogy pusztá kíváncsiságból megérintett egy szívet és elpusztított valami finomat és szépet; ő csak hencegett: „Én öltem meg a bálnát! Én öltem meg a bálnát!”

És az emberek világában nagy ember lett belőle.

(Eszkimó mese)

Szövegmunka: A parancs megszegése, annak következményei,
Ter 3,1-24

a.) A Jahvista teremtéstörténet első részének szerkezete
Ter 2,4b-25

4b-6	Vers	1.	a teremtés előtt	
7.	Vers	2.	az ember teremtése	az élet adása
8k.	Vers	3.	az ember élettere:	táplálék és életteré adása
10-14.	Vers		(beillesztés: a négy világfolyó)	(jobb életfeltételek, gazdag áldás)
15.	Vers	4.	az ember feladata:	a teremtésért való közös felelősség adása
16k.	Vers	5.	Isten parancsa: engedélyezés és határ	
18-25.	Vers	6.	az ember társas léte: - az állatokkal való kapcsolat - a férfi és a nő létro-konsága	társak adása

b.) *Az elbeszélés ívei Ter 2-3*

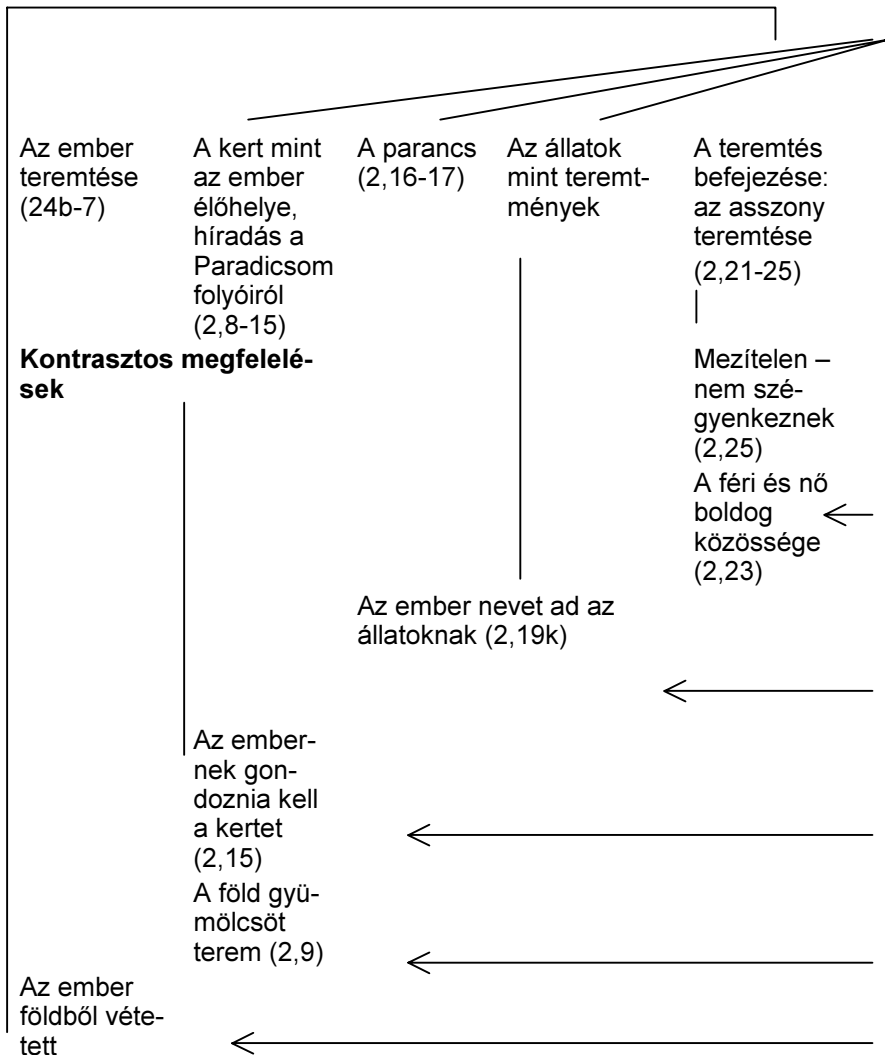
Az elbeszélés felépítésében láthatóvá válik az elbeszélés két nagy íve, az ember teremtése (A) és az ember megtévedése (B) egymást követő és egymásba kapcsolódó, egymásba keveredő, egybe tartozó történet:

(A)	Az elbeszélés és az ember teremtésének nyitánya	2,4b-7
(A)	A kert növényzete, mint az ember élettere	2,8
(A/B)	A fák teremnek - a kert közepén lévő fa is beillesztés	2,9
(A)	Híradás a paradicsom folyóiról	2,10-14
(A)	Átmenet a beillesztésből és az ember megbízatása	2,15
(B)	Parancs: engedélyek és határok	2,16-17
(A)	Az állatok, mint az ember társai	2,18-20
(A)	Az asszony teremtése és az ember teremtésének befejezése	2,21-24
(A/B)	Az ember meztelensége	2,25
(B)	Rendelkezés és vétség	3,1-7
(B)	Elrejtőzés, kikérdezés, a vétség feltárása	3,8-13
(B)	Az átok és a büntetés kihirdetése	3,14-19
(B)	Kiűzetés a kertből	3,20-24

Biblianap Vácott

Elbeszélések Ter 2/3

Csábítás és
bűnbeesés
(3,1-7)

Kihallgatás
(3,8-13)

A büntetés
kihirdetése
(3,14-19)

Kiűzés és a kert
őrzése

Felismerik,
hogy mezítele-
nek (3,7)

A férfi és nő
problémás kö-
zössége (3,16)

Ellenségeskedés az ember és az
állatok között (3,15k)

Az ember fáradtsággal műveli a
földet (3,17)

A föld tövist és bojtortjánt terem
(3,18)

Visszatér a földbe

A teremtés és a megtévedés motívumai elválaszthatatlanul összekapcsolódnak. Pontosabb vizsgálódással megismerhető és kiviláglik, hogy nem időbeli egymásutániságról, hanem egy dologi összefüggésről van szó. Az ember jelenléte ambivalens. Egyszerre van jelen a boldogság és zavarodottság, felemelkedés és lezuhanás. Mindkettő hozzátartozik az ember konkrét életéhez:

Az ember porból lett. Visszatér a porba. A porból emelték fel, sokat bíztak rá, miközben „csak” porból van. Ez a dolog boldog része; de ő visszatér a porba, gyakran nagyon hamar – és ez az emberi mulandóság tragikus (Ter 2,7;3,19).

Az embernek értelmes feladata van, a föld művelése és hogy a föld megteremje gyümölcsét. De az értelmes feladat a keze alatt értelmetlen fáradtsággá válik és a föld tüskét és bogáncsot terem (Ter 2,9.15; 3,17k).

Az ember rokoni kapcsolatban van az állatokkal, nevet ad nekik és hatalma van fölöttük. De ellenségeskedés támad az állatok (kígyó) és az ember között (Ter 2,19k; 3,15).

Az ember férfi és nő boldog közösségében él egy egymást segítő társas kapcsolatban, amelyben mezítelenek lehetnek (szégyenkezés nélkül). Ez a közösség azonban újra és újra átváltozik egy konfliktussal teli ellenséges kapcsolattá, amelyben alá- és fölérendeltség, bizalmatlanság és fájdalom van; amelyben az ember nem tudja többé mezítelenségét mutatni, hanem valamit „maga elé” kell tennie (Ter 2,23-25; 3,16).

A motívumokat mindkét elbeszélésrész egymással szembe állítva említi. Így formálisan is kialakul az a benyomás, ami tartalmi szempontból történt: A jó tapasztalatok az ellenkezőjére fordulnak, ambivalencia, életünk ellentmondásai.

Hogyan alakult ez így? Mitől van, hogy az életünk legszebb dolgai mindig újra az ellenkezőjükre fordulnak? Ez a kérdés a mi elbeszélésünknek is a mozgatórugója. Erre válaszol a középen álló fa képe, amit az embernek nem szabad megérinteni.

c.) *A parancs megszegése*

Az elbeszélés egy finom pszichológiai utánrajzolatot ad egy folyamatról, a csábítástól a parancs megszegéséig vezet, melyet a következményekkel folytat.

Már stilisztikailag feltűnő, hogy az emberről mind objektív, mind szubjektív mint tettesről és áldozatról beszél: elcsábítják őt (tehát áldozat) és ugyanakkor vétkeznek (tehát tettes) is; létfokozásra törekszik, és ezt nem tudja elnyerni, ehelyett létét csorbítja. Ami itt történik, kívülről jön, de semmiképp nem marad az emberen kívül, hanem a belsejébe hatol és meghozza a maga erőszakos következményét.

A Ter 3,1-ben *odalép* hozzá a ravasz kígyó és tudakozódik az ember *boldog élete felől*, szó szerint ezzel a *kérdéssel*: Isten valóban azt mondta ...? „Nem szabad?” Ami eddig az élet megőrzésére szolgált, az hirtelen az élet visszatartásának, mint önkényes tekintélyelvűen meghúzott határnak tűnik.

A kígyó, mint vallási szimbólum

Izrael környezetében a kígyó sok vallásban nagy szerepet játszik. Egyiptomban a termékenység istennőjének szimbóluma („a táplálék úrnője” és a „ruhakészítés istennője”), Renenutet, aki boldogságot és áldást hoz, de a titokzatos, mágikus erők is az ő hatáskörébe tartoznak.

A kánaániaknál a kígyó Anat istenanya szimbóluma, és összetartozik a termékenység ábrázolásával, tágabb értelemben szintén az élet jelét jelenti a főképp az Anathoz tartozó vegetációs isten Baal.

Izraelben először Jahve szimbólumaként jelenik meg (vö. Szám 21,8k.); Hiszkija király szétrombolta a templomban a rézkígyót, a Nehustánt (2 Kir 18,4). Valószínűleg Izraelben kánaáni (és egyiptomi) befolyásra alakult ki ez a kígyó-képtisztelet. Történeti szempontból a „kísértő” kígyót – feltételezhetően a jahvista a salamoni időkben írta – az „asszonnyal” kapcsolják össze, aki a kísértést „Ádámnak” továbbadta, Sitz im Leben-je az egyiptomi hercegnő Salamonra gyakorolt befolyása (vö. az 1 Kir 11,1-8 kritikája) vagy a kánaáni kultuszok befolyása Izraelre.

A kígyót a Ter 3,1 ellentétben azzal, hogy másutt isteni szimbólum, csak mint a föld állatát ábrázolja; és Jahve teremtménye. Titokzatos „tudása” később csalódást fog hozni.

A kígyó a beszélgetést egy kétértelmű kérdéssel kezdi, amelyet a valóság helyett, amely egy nem birtokolt középpont, az élet önkényes megszorításaként lehet érteni. A közepen álló fa tiszteletben tartásából keze nyomán egy önkényesen állított határ lesz. Az aszszony a következőkben elmondja, hogy hogyan is van a dolog. Válaszával helyreigazítja a kígyót, hogy Isten az élet védelmében állította a határt: Már az érintése is halálos. A kígyó kérdésében állítás van elrejtve, hogy Isten valamitől meg akarja fosztani az embert. A jó és gondoskodó Isten képe, aki mindent odaadott az embernek, csak a közép nem az övé, átváltozik egy leereszkedő, rosszakaratú Istenné: Isten megszorításokat tesz → kicsinyes → Isten fél, hogy az ember vitatni fogja hatalmát → parancsa csak arra szolgál, hogy az embert alárendeltségben tartsa.

Miért Isten tesz különbséget a „jó” és a „rossz”, az életbarát és az életellenes dolgok között? A válasz nagyon egyszerű: Mert nincs olyan ember, aki mindent átlátva tudná megítélni a dolgokat; erre csak Isten képes. A mi véleményünk mindig relatív:

Egy bizonyos helyzetben milyen tanácsot tudok adni egy embernek? Valóban tudom, hogy mi az, ami számára jó?

A gyermekem számára mi a jobb, ha gimnáziumban tanul tovább vagy technikumban? Valóban tudom, hogy neki mi a jobb?

Mi az, ami az Egyház fejlődését valóban előbbre viszi? Valóban pontosan tudjuk ezt? Vagy nem lehetséges, hogy a mi emberi megítélésünk és tudásunk vak egy más, egy új lehetőség iránt?

Természetesen döntéseket kell hoznunk, véleményt kell alkotnunk. De a véleményünket mindig meg kell hagyni ideiglenesnek, késznek kell lennünk, hogy szükség esetén korrigáljuk. Máskülönben, ha a véleményünket „kőbe vessük” és abszolutizáljuk és aszerint cselekszünk, tönkretesszük az életet. Ha mi a korlátozott belátásunkat tesszük a dolgok mértékéül ahelyett, hogy nyitottak lennénk egy nagy, és általunk nem birtokolt valóság felé, a paradicsomot újra

és újra pokollá változtatjuk. Miért esik olyan nehezünkre, hogy a véleményünket ideiglenesnek tekintsük?

Az asszony figyelmének a kert nem birtokolt közepére való irányítása azonnal kívánatosá teszi azt; az érvelés jónak látszik, hogy jó lenne abból enni (történetileg: Izrael átvette a kánaáni kultuszt: Salamon bálványimádóvá lett, önmagát helyezte a középpontba). Miután a két ember evett, és ahogy mondják felnyílt a szemük, a jahvista egy szójátékkal – melyeket ők nagyon kedveltek – mondja el a hatást: A remélt „tudóvá váló” helyett (héber *arum*) az ember „mezíteleenné váló” lesz (héber *erom*). Az ember a teremtésben betöltött sajátos szerepével, aki korlátozások nélküli, nem egyszer isteni pozíciót szeretne elérni - ha szembe helyezkedik Istennel: többé nem mutathatja magát embertársa és Isten előtt annak, aki, el kell rejtenie magát. Nem tud saját erejéből megállni: ez a fájdalmas tudás, amit a határok megtapasztalása tanúsít.

A határokból, a középpont megsértéséből visszájára fordul az élet, a kapcsolatok bizalmatlanná válnak. A jó rend tönkrement. Ennek hatása az élet minden területén megmutatkozik.

d.) Az ítélet és a büntetés, Ter 3,9-24

A jog területéről érkezik a parancs idevonatkozó motívuma, következik a „per”, a parancs megszegésének megállapítása és a büntetés kiszabása:

9-13	Vers	Kihallgatás
14-19	Vers	a büntetés következménye
22-24	Vers	a büntetés végrehajtása

Az, hogy az ember most már tud a mezíteleenségéről (most nyomorultnak, satnyának látja magát) és elrejtőzik Isten elől, az annak a következménye, hogy tönkretette az étellel és Istennel való kapcsolatát. A megígért nagy tudás, a korlátozottságból való kilépés helyett egyedül a korlátozottság tudását kapta. Az ember nem csak önmaga felelős tettéért. A parancs-megszegés bűnét a „megkísértés” fordított következménysoraként ábrázolja:

A férfi az asszonyra hárítja a bűnt, ő pedig a kígyóra. A bűn továbbhárítására nincs mentség; a más bűnét könnyebben szemléljük,

könnyebben, mint a sajátunkat. Az Istennel való kapcsolat tönkretétele továbbgyűrűzik. Erre utal a büntetésről szóló beszéd (lásd Bevezetés 2/b).

Mindazonáltal Isten irgalma nem engedi át az embert a bűn következményeinek, hanem gondoskodik róla, felöltözteti, mert az ember elvesztette a Teremtőjével való boldog kapcsolatát. Az ember akarata, hogy a saját életével és a jó és rossz tudásával rendelkezzen hátrányára válik. A 22. versben visszacseng, hogy talán Isten egyszerűen konkurensként irigy az emberre. És itt egy újabb, az előbbihez hasonló történet kezdődhetne. De Isten nem ad lehetőséget. Az „élet fájának” megérintésére az embernek már nincs lehetősége.

e.) Ádám bűne – az eredeti bűn

Az eredeti bűn, mint Ádám bűne Szt. Ágostonnak a Róm 5,12 téves fordításán alapul. Ezt olvassuk ott:

„Egy ember által jött a bűn ebbe a világba, a bűn által pedig a halál, s így a halál átment minden emberre. Benne mindnyájan vétkeztek”.

A görögben azonban ez áll: „... így a halál átment minden emberre, mert *mindenki* vétkezett”. Tehát az eredeti bűn nem azt jelenti, hogy egy múltbeli ember ránk hagyta, hanem a tényt, hogy az embernek a saját bűne által része van Ádám példája nyomán Ádám „eredeti” bűnében (az ember rosszasága). A Róm 5,12-ben a bűnösre (*hamartanein*) egy szót használ, amely mindig a *személyes* vétket jelenti, sohasem a kollektív bünt, amely a még meg nem született életet is terheli. Pál szerint miután a bűn Ádámmal betört a világba, teljesen uralma alá kerítette az emberiséget; az első ember a bűnével azt idézte elő, hogy utódai mind vétkeztek, és mert vétkeztek, magukra vonták az eszkatologikus halált (Róm 5,12.19). Pálnál „Isten elgondolásában Jézus Krisztus áll első helyen, az „antitüposz” (vagyis az előképnek megfelelő teljes valóság; Róm 5,14); ez annyit jelent, hogy Ádám bűnét és annak következményeit Isten csak azért engedte meg, mert azokon Jézus Krisztusnak győzelmet kell aratnia, mégpedig olyan túlaradó mértékben, hogy Pál, még mielőtt az első és a második Ádám szerepének hasonlóságáról szólna (5,17kk), először a különbségekre kénytelen rámutatni. (5,15k)”. (Biblikus teoló-

giai szótár, A bűn teológiája Szent Pál szerint)) Jézus követői megszabadulnak a meghasonlottságtól és részesednek Jézus emberségének teljességében.

D.) Óravázlat

Feladat	Módszer	Eszközök, időtartam
1. Ének: Jó az Úrban bizakodni	ének kottából	Énekelj az Úrnak 484. o. 5 perc
2. Érzékeny középpont Csoportos beszélgetés a parancsról és annak megszegéséről: – Mi a véleményem a parancsról? – Érthető és elfogadható számomra? – Megértem, hogy a parancs megszegése ilyen súlyos következménnyel jár?	csoportos beszélgetés az óravezető irányításával	15 perc
3. A Bűnbeesés-történet és a Bálna lelke című eszkimó mese összehasonlítása A mese segítségünkre lehet a Bűnbeesés-történet megértésében. – Hangosan felolvassuk „A bálna lelke” c. mesét. – Beszélgetünk a mese nyomán támadó érzéseinkről, arról, ami megdöbbentett benne, az asszociációkról, amelyeket ébresztett bennünk. – Elmélyítő beszélgetésben vonatkoztassuk a történetet a bibliai történetre és a parancs értelmére: Mit szimbolizál a középben lévő fa ott és a lángoló szív itt? Miért megy tönkre minden, ha hozzányúl az ember? – Mire szólít fel bennünket mindkét történet?	Csoportos munka az óravezető irányításával	szentírási szöveg Ter 2,4-3,24, „A bálna lelke” c. mese jegyzetfüzet, ceruza 20 perc

4. Szövegmunka: A parancs megszegése és annak következményei Ter 3,1-24

Közösen elolvassuk a szöveget, és a Bevezetés 2/a alapján áttekintjük

A résztvevők átnézik a szövegben a kapcsolatokra vonatkozó részt, az elbeszélés 2. részében, a Ter 3-ban, ahol az olyan szókapcsolatok/tartalom, mint

- ember – világ
- ember – állat
- ember – ember
- ember - Isten

előfordulnak és áttekintik, hogyan viszonyulnak egymáshoz.

a.) Az elbeszélés ívei, Ter 2-3

Feltárjuk a kapcsolatok motívumait és sorba szedve ábrázoljuk. Az ábrázolással világosan kirajzolódnak az elbeszélés ívei, lásd Bevezetés 2/b.

b.) A parancs megszegése

A résztvevők megpróbálják lépésről lépésre követni a parancs megszegésének ábrázolását a történetben.

Ahol a megértéshez szükséges, az óravezető adjon információkat. Mindenekelőtt hogy megértsék, a problémát, hogy mi a különbség a „jó” és a „rossz” hétköznapi fogalma és aközött, ami az élet számára kedvező és ami ártalmas:

- A résztvevők saját döntéshelyzeteikről beszélgetnek, aszerint jónak megítélve, hogy valami életbarát vagy sem:
- Reflexiók a példákra: Mi valóban el tudjuk itt dönteni, hogy valami „jó” vagy „rossz”? Milyen következményekkel jár, ha a véleményünkben, állításunkban nincs de és ha?
- Hol és milyen alternatívákat tudunk állítani? (A saját belátásunk és véleményünk szerint teszünk mindent – vagy a saját tudásunkat újra és újra elveszítve nyitottak vagyunk az élet meglepetéseire?) Lásd Bevezetés 2/c

Csoportos munka az óravezető irányításával

szentírási szöveg
Ter 2,4-3,24
tábla, kréta,
jegyzetfüzet,
ceruza

15 perc

Csoportos munka az óravezető irányításával

szentírási szöveg
Ter 2,4-3,24
tábla, kréta,
jegyzetfüzet,
ceruza, 15
perc

Csoportos munka az óravezető irányításával

szentírási szöveg
Ter 3,1-24
tábla, kréta,
jegyzetfüzet,
ceruza

25 perc

Feladat	Módszer	Eszközök, időtar- tam
c.) Az ítélet és a büntetés Ter 3,9-24 Megkérjük a résztvevőket, hogy ezt a szöveget úgy tagolják ahogy az lépésről lépésre egymásra épül. Különösen figyeljünk az ember belsejében lezajló folyamatra. Lásd Bevezetés 2/d	Egyéni munka, utána csoportos megbeszélés	szentírási szöveg Ter 3,9-24 tábla, kréta, jegyzetfüzet, ceruza 10 perc
d.) Ádám bűne – az eredeti bűn Lásd Bevezetés 2/e	Az óravezető előadása	5 perc
5. Közös ima, ének	Kötetlen ima	Kotta, gyertya, gyufa 10 perc

A Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat budapesti Központjában „**Élő Ige**” címmel **bibliaiskola** működik (szeptembertől júniusig minden hónap első hétfőjén du. 5-7-ig). Jelen füzetünk a hetvenhetedik óra anyagát tartalmazza.

Budapest, 2012. márc. 25.

Szeretettel:

*Vágvölgyi Éva óravezető
Tarjányi Béla szakmai vezető*

Minden kedves Tagtársunknak és Olvasónknak
áldott Húsvéti ünnepet kívánunk!

A Társulat vezetősége és a Szerkesztőség

OLVASÓINK KÉRDEZIK

A kérdésre Tarjányi Béla válaszol

☞ **Kérdés:** Miért engedi Isten, hogy a sátán megkísértsen bennünket?

Válasz: A közismert ókori vallások tanulmányozása során megfigyelhető, hogy a sátán alakja csak a monoteista vallásokban jelenik meg, a politeista vallásokban még nincs megfelelője.

Az ókori egyiptomiak több istent imádtak, de nem volt közöttük egyetlen egy sem, amely megtestesítette volna a gonoszt. Az egyiptomiak istenei összetettek voltak: lehettek egyszerre támogatók és ártók. A korai időkben Nadabában emeltek templomot egyik istenüknek, Szétnek, akit mindig egy mítikus állatfejjel ábrázoltak. Szét volt a sötétség, a sivatag, a viharok és a káosz istene. Sok olyan tulajdonsággal bírt, amit ma az ördögnek tulajdonítunk. Mítikus történetében találunk ilyen elemeket. Szét féltékeny volt testvéreére, Oziriszre, ezért törbecsalta, meggyilkolta, testét pedig sok-sok darabra vágta. E szörnyű tette alapján az egyiptomiak erőszakosnak tartották Szétet, de nem gonosznak. Bár félték tőle, mégis hódoltak előtte. Templomokat építettek a tiszteletére, a zarándokok pedig messze földről is eljöttek templomába, hogy áldozhassanak ennek a veszedelmes istennek. Szét nem a sátán volt, rendelkezett jó tulajdonságokkal is, például erős volt és férfias. A háború isteneként ő védte meg az egyiptomiakat a hódítóktól.

Az ókori egyiptomiak hite szerint minden isten okozhatott szerencsétlenséget. A cél tehát az volt, hogy a mi oldalunkra állítsuk őket. Karnak templomegyüttesének egyik részét például Mútnak szentelték, egy másik egyiptomi istenségnek. Ennek az istennőnek az egyik megjelenési formája az oroszlán-alak volt, a neve azt jelenti: a hatalommal bíró. Mútnak két oldalát ismerjük. Olykor békés és gondoskodó volt, máskor a vérszomjas, pusztító természete mutatkozott meg, nem egyszer minden látható ok nélkül. Minden egyiptomi isten befolyásolható és megbékíthető volt, ha az ember a megfelelő ajándékkal és imával járult elé. Mút templomában a tiszteletére emelt egyik oszlop feliratából kiderül, hogy az emberek rendszeresen étkeket hoztak az istennőnek, hogy megmeneküljenek a haragjától. Leg-

gyakrabban sört vittek neki, mert a sörtől békés lett és gondoskodó. Ha nem volt elég sör a templomában, nagyon dühös tudott lenni, és az ember ellen fordult. – Az egyiptomiak még a haragvó, bosszúálló, kegyetlen istenségeket sem tekintették ördöginek. Azt tartották, hogy a jó és a gonosz ugyanannak az éremnek a két oldala.

A görögök Pán istenének szentélye Galileában volt, Cézarei Filipi közelében. Pán a természet (vizek, barlangok), a zene és a termékenység istene volt. Vidám volt és szórakoztató, a heves orgiák és szenvedélyek, a kicsapongás istene. Nagy szarvakkal, kecskelábakkal, szőrös patákkal ábrázolták, mégsem tekinthetjük őt a gonoszság megtestesítőjének. Nagyon népszerű istenség volt. Nagy Heródes díszes szentélyt emeltetett azon a helyen, ahol őt már régtől fogva tisztelték. A 7. századig, a moszlimok érkezéséig virágzott itt a tisztelete.

A hinduizmusban is sok isten van, van istene a gazdagságnak, a tudásnak stb. A hindu hitvilág szerint egyes istenek olykor szerencsétlenséget, bajt, betegséget okoznak. A Káli istennő jellemzője a hatalmas erő és a pusztítás. Úgy ábrázolják, hogy véres kardot tart a kezében, és levágott emberfejekből készült nyakláncot visel. Társa, Síva a teremtés és a pusztítás istene. Kálinak és Sívának vannak féltelmetes tulajdonságai, de a hinduk nem tekintik őket gonosznak. Kálinak nagy ereje van, ő bünteti meg az embereket, ha valami rosszszat tesznek.

Miként Egyiptomban és a görögöknél, úgy a hinduizmusban sincs ördög. Szerintük a gonoszt az emberek teremtik, az emberek saját maguk válnak gonosszá. A hindu istenek, akár a többi politeista vallás istenei, az összetett emberi természet tükröződései. A politeizmusban az istenek nem jók vagy gonoszak, hanem összetettek. Magukban hordozzák ennek a világnak minden aspektusát, nem csak a jót. Sokoldalú lények, akik képesek a gyengéd szeretetre és rettenetes pusztításra is. A gonosz az embertől származik, nem a természetfölötti lényektől.

A tiszta gonosznak, a sátánnak az alakja akkor jelent meg, amikor megszületett ez egyistenhit. Az egyetlen Istenről ugyanis már nem lehetett azt feltételezni, hogy szeszélyes és önkényes, nem lehetett azt feltételezni, hogy ha úgy tartja kedve, borsot tör az ember orra

alá, bajt, betegséget, szerencsétlenséget küld rá. Az egyetlen isten csak jó lehet.

Az egyistenhit elfogadtatásának első ismert kísérlete Echnaton fáraó nevéhez fűződik, aki a Kr.e. 14. században bevezetett reformjával a napkoronggal fémjelzett Aton tiszteletét tette kizárólagossá Egyiptomban. Kezdeményezését utódai – és természetesen a régi istenek és templomok papsága – sürgősen eltörölték, és visszaállították a többistenhitet.

Az izraeliták körében az egyistenhit a Kr. e. 8. századtól tekinthető általánosan elterjedtnek Hiszkija király reformja nyomán. A király leromboltatta minden más isten templomát és szentélyét, és betiltotta ezen istenek tiszteletét, ami addig bizony még az izraeliták körében is népszerű volt.

Kr.e. 560 körül az iráni Zarathustra minden isten tiszteletét elvette, kivéve Ahura Mazdáét („Bölcs Úr”, későbbi perzsa kiejtés szerint *Ormuzd*), a bölcs teremtő istenét. A prófétának adott kinyilatkoztatás szerint ő teremtette az anyagi világot, vele együtt az embert is, aki eredendően jó, és Ahura Mazda segítője, barátja. Kísérői a *halhatatlan szentek* (Amesha Spenta), az isteni lényeg személyes képviselői. Ezek a helyes rend, a jó felfogás (vohu mano), az uralkodók hatalma, az „armaiti”, azaz az isteni odaadás az emberek iránt, a tökéletesség és a halhatatlanság. A vallás követői hitüket a "jó valásnak" hívják.

Kr. u. első században megszülető kereszténység a zsidóság egyistenhitét követve szintén monoteista vallásként jelent meg a világban, azzal a különbséggel, hogy a keresztények szerint az egy Istenben három személy van: az Atya, a Fiú és a Szentlélek.

Egy próbálkozás a Római Birodalomban: Miután Aureliánus császár legyőzte Pálmira királynőjét, Zenóbiát (274), győzelmeit Sol Invictusnak, a Győzhetetlen napnak tulajdonította, ezért Rómában hatalmas templomot épített neki, és bevezette ill. kötelezővé tette annak ünnepét december 25-én. (Ez a kultusz már az első században megjelent Rómában a Pompejusz által idehurcolt kilíkiai kalózok által. Eredetileg augusztusban ünnepelték.) – Végül a Kr.u. 7. sz. elején született meg az iszlám a maga szigorú egyistenhitével.

Ezekben a vallásokban az a közös, hogy a vallás által tisztelt egyetlen Istennek végtelen a hatalma, ő a teremtő, s ő végtelenül jó-ságos és igazságos Isten. Semmiféle ártás, gonoszság, rosszindulat nem tulajdonítható neki.

De ha csak egyetlen Isten van, ő pedig jó, rajta kívül pedig nincs más isten, akkor honnan ered a rossz, a halál, az ember életében és történelmében tapasztalható sok-sok szenvedés, honnan ered a gonoszság? Mivel mindezt nem lehetett az egyetlen, jó és igazságos Isten számlájára írni, és az ember saját magát sem vádolhatta mindezzel, nyilvánvalóvá vált, hogy létezik egy gonosz szellem, a sátán, aki igyekszik elrontani, tönkretenni mindazt, amit Isten alkotott. A judaizmusban és a kereszténységben ez a sátán, Istennek egyik szellemi teremtménye, aki fellázadt Isten ellen, és ártani akar az embernek, de alá van vetve Isten hatalmának. Az iszlám is számol a sátán létevel (Iblisz), de itt a sátán csak az embernek ellensége: Isten magasabban áll annál, semhogy ellensége lehessen. Végül a manicheizmusban a Szent Szellemmel, a Bölcs Úr és a teremtményei közötti közvetítővel a Gonosz Szellem, Angra Mainju (másik nevén *Ahriman*) áll szemben, és szüntelen harcban áll a jó Szellemmel, sőt, az ősi istenek (daevas) is a Rossz démonjai, akik azon mesterkednek, hogy az embereket eltérítsék a rossz irányába. (*Pogány istenek: Baál, Molok – Szét.*)

2. A sátán ábrázolásai – A külső jellemzők számos korábbi istentől származnak. A pata és a szőrös láb a görög Pántól való, a szarv a Pától és a vihar istenétől, Baáltól, a szigony a római Neptunusztól, a villás fark pedig az egyiptomi Széttől.

3. A sátán szerepe – A Biblia kertelés és szépítés nélkül elmarasztalja az embert a bűnökért. Az egész Szentírásra érvényes, amit Jézus a Szentlélekről mond: „vádolja a világot a bűn miatt” (Jn 16,9). A kinyilatkoztatott szövegek egyértelműen tanítják, hogy az ember maga felelős a bűneiért: Isten „senkit sem csábít rosszra. Minden embert a saját kívánsága vonzza és csábítja, úgy esik kísértésbe. Azután a kívánság, ha már megfogant, bünt szül” (Jak 1,13–15). – Az emberben, aki tudatára ébred felelősségének, kialakul az önvád, a büntudat. A büntudat a kinyilatkoztató Isten értékes ajándé-

ka, mert arra ösztönöz, hogy igyekezzünk megszabadulni a bűnöktől, elkerülni azokat.

A túlzott önvád azonban bénítólag hat. De ettől megszabadul az ember, amikor a kinyilatkoztatásból megismeri, hogy bűneiért nem ő felelős egyedül és kizárólag. A Szentírás nem ítéli el teljesen a bűnös embert. Egyrészt rámutat, hogy a gyöngé embernek – Isten akaratából – komoly próbákat kell kiállnia (= Isten „kísérti”, próbára teszi őt), így bizonyos mértékig érthető, hogy gyöngeségében időnként elbukik, hűtlennek bizonyul (jóllehet „Isten senkit sem hagy erőin felül kísértést szenvedni”, 1 Kor 10,13). Másrészt feltárja a bűnöknek az emberen kívül levő okát is: megismertet bennünket a csábító alakjával, aki azon fáradozik – igen sokszor sikerrel –, hogy félrevezetve, becsapva bűnre vigye az embert.

Néhány helyen már az Ószövetség is utal arra, hogy bűnök azért fordulnak elő, mert valamilyen külső hatalom, ártó akarat rá igyekszik venni az embert, hogy ne engedelmeskedjék Istennek, ne álljon helyt a próbatételekben, ne tegye a jót, a helyeset. Az ősszülőket a kígyó csábítja el (Ter 3,1–5; vö. Bölcs 2,23: sátán), Dávidot pedig a sátán „kísérti meg” és veszi rá arra, hogy (Isten akarata ellenére) népszámlálást tartson (1 Krón 21,1). A sátán két másik esetben azt igyekszik bebizonyítani, hogy valaki bűnös és méltatlan Isten szeretetére (Jób 1,6–2,6: Jób; Zak 3,1–2: József főpap).

A zsidó irodalom lényegesen több bűneset kapcsán beszél a csábítóról: Kain a sátán ösztönzésére ölte meg Ábelt (MózJel 2); Noé fiait a sátán („Masztéma”) és csatlós szellemei csábították el (Jub 11,5); Ábrahámot Isten a sátán („Masztéma”) ösztönzésére tette próbára (Jub 17,16); Mózes és Áron idejében Béliál támasztotta Jachnét és testvéreit (Damaszk 5,18–19). Amikor Mózes a hegyen volt, a sátán minden lehetséges módon igyekezett megtörni az izraelitáknak Mózesbe vetett bizalmát; utoljára megmutatta nekik Mózes levegőben függő koporsóját, hogy elhitesse: Mózes meghalt (bSab 89a). A sátán nyílást csinált a tetőn, ahol Batseba ült, hogy Dávid lássa és megkívánja őt (bSanh 107a); Júdát elvakította, hogy eladja a testvérét (12PátrVégr Júd 19,4). A zsidó történelem folyamán minden évben elküldik Béliált Izrael ellen (Damaszk 4,12–13); a sátán vádolja az embereket Isten előtt bűneik alapján (etHén 40,7; Jub 1,20; stb.),

erőszakkal beavatkozik Izrael történetébe: Mózeszt meg akarja ölni (Jub 48,2.10); Dávidot a filiszteusok földjére csalja, hogy megöljék (bSanh 95a). Ezért kéri a Jubileumok könyve, „hogy Belchor lelke ne uralkodjék rajtuk, ne vádolhassa őket előtted, hogy az igazság útjáról le ne térítse őket, és el ne pusztuljanak színed elől távol” (Jub 1,20).

Miként a zsidó irodalom, úgy az Újszövetség is lépten-nyomon felhívja a figyelmet a sátán ártalmas tevékenységére, csábító szerepére. Ő az, aki konkolyt vet a búza közé (= gonoszságot, bűnt az emberek közé, Mt 13,39p); aki ellensége minden igazságnak és áskálódik az Úr egyenes útja ellen (Csel 13,10); aki csapdát állít a keresztényeknek (Ef 6,11; 1 Tim 3,8), hogy romlásba döntse őket (1 Tim 6,9). Uralkodik a halálon (Zsid 3,14); elnyomja, szorongatja az embereket (Csel 10,38); elviszi az ígét, amelyet elvetettek (Mk 4,15); megkötözte (betegséggel) Ábrahám leányát (Lk 13,16). Jézus tanítványait kikérte, hogy megrostálja (Lk 22,31); Ananiást megkísértette, hogy vétkesek legyenek a Szentlélek ellen (Csel 5,3). Jézust el akarja téríteni útjáról (Mk 8,33p); az ő műve Júdás árulása (Jn 8,21; 13,2.27). A híveket fogságba veti, hogy próbára tegye őket (Jel 2,10); mint ordító oroszlán körüljár, keresve, kit nyeljen el (1 Pét 5,8), stb.

4. A kísértés mint próbatétel – Isten vizsgálja az embert: 1 Kir 10,1; 2 Krón 9,1; Dán 1,12.14 (Sir 37,27); döntés elé állít: Kiv 15,25; próbára tesz: Ter 22,1; Kiv 16,4; 20,20; MTörv 8,2.16; 13,4; 33,8; Zsolt 26,2; 2 Krón 32,31; valamivel: Bír 2,22; 3,1.4.

A kinyilatkoztatás korábbi szintjén, mindenekelőtt az Ószövetség néhány helyén találkozunk azzal a gondolattal, hogy Isten is „kísért”: megkísérti az embert. A legismertebb példa Ábrahám áldozatának története:

Isten megkísértette Ábrahámot, mondván: (..) Vedd egyetlen fiadat, akit szeretsz, Izsákot, menj Mórija földjére, s ott mutasd be égőáldozatul, stb. (Ter 22,1–19)

További példák: Isten azért küldi a mannákat a választott népnek, hogy „megkísértse” őket (Kiv 16,4–5), ezért adja törvényeit (Kiv 20,20), ezért vezeti őket 40 éven át a pusztában (MTörv 8,4), ezért hagyja meg a pogányokat az Ígéret földjén (Bír 2,2), stb.

A számtalan bűnesethez képest, amelyről az Ószövetség beszámol, tulajdonképpen elenyésző azon helyek száma, ahol a Biblia kifejezetten beszél arról, hogy Isten „kísért”. De más formában vagy burkoltan egyéb esetekben is megemlékezik Isten szerepéről. Az összülők történetében Isten helyezi a paradicsomkert közepére a jó és a rossz tudásának a fáját, ő tiltja meg a fa gyümölcseinek élvezetét, így végső soron ő teremti meg a helyzetet, amelyben az első emberek elbuknak. Jób történetében Isten ad engedélyt a sátánnak arra, hogy az istenfélő Jóbot megkísértse, vagyonát, családját, egészségét tönkretégye (Jób 1,6–2,6). A szentírási példák – és a mindennapos tapasztalat – alapján az ószövetségi bölcs végül kijelenti: „Fiam, ha Istennél szeretnél szolgálni, készülj fel a kísértésekre!” (Sir 2,1)

A kérdéses bibliai szövegek természetesen semmi kétséget sem hagynak afelől, hogy amikor Isten „kísérti” az embert, nem az a célja, hogy a bűnt előidézzé. Éppen ellenkezőleg: a kísértésben Isten alkalmat teremt az ember számára, hogy bebizonyítsa hűségét, engedelmességét, és így méltónak bizonyuljon az ő szeretetére és jótéteményeire. Amikor Ábrahám készségesen előkészül az áldozathoz, Isten így szól:

Most már látom, hogy féled az Istent, És egyetlen fiadat sem tagadtad meg tőlem! (..) Mivel ezt tetted, (..) gazdagon megáldalak! (Ter 22,13–16)

A mannára vonatkozó előírás közlése után pedig ezt mondja:

„(A népet) meg akarom kísérteni (= próbára akarom tenni), hogy parancsom szerint jár-e el” (Kiv 16,4). Mózes Isten parancsaival kapcsolatban ezt a magyarázatot adja: „Isten azért jött (és adta parancsait), hogy megkísértessen (= próbára tegyen) és felébressze bennetek az iránta való félelmet, és így elkerüljétek a bűnt” (Kiv 20,20).

Ezek a „kísértések” tehát valójában próbatételek, amelyek során nyilvánvalóvá válik, hogy ki az ember, tud-e hűséggel és engedelmességgel válaszolni Isten hűségére és gondviselésére. Istent tilos kísérteni, mert az ő hűségét nincs okunk kétségbe vonni; – az ember azonban állhatatlan, ezért szükséges, hogy újabb és újabb próbák során tanújelét adja Isten iránti hűségének. –

Isten kezében a próbatételek egyben a nevelés eszközei is. Aki a sorozatos próbatételekben mindig újra helytáll, az megedződik, megerősödik, növekszik a jóban, egyre méltóbb, megbízhatóbb társává válik Istennek a kölcsönös szeretetben:

(Az igazak) kevés nevelés után nagy jótéteményben részesülnek, mert Isten megkísértette és magához méltónak találta őket. Mint aranyat a kohóban, megvizsgálta őket (Bölcs 3,5–6).

Bár az Isten által rendelt kísértések próbatétel-jellege és nevelő célzata teljesen nyilvánvaló, az Újszövetség e tekintetben mégis sokkal tartózkodóbb. Egyetlen helyen sem beszél arról, hogy Isten „kísértene” valakit. Az ószövetségi kifejezőmódnak itt már csak a nyomait fedezhetjük fel: Jézust Isten Lelke viszi a pusztába, hogy megkísértse az ördög (Mt 4,1; vö. Mk 1,12), a Miatyánk szerint a tanítványoknak kérni kell Istent: „Ne vígy minket a kísértésbe!” (Mt 6,13). Pál pedig megnyugtatja a híveket: „Isten erőfölkön felül nem hagy megkísérteni, hanem a kíséréssel együtt a szabadulás lehetőségét is megadja” (1 Kor 10,13). Próbákról, megpróbáltatásokról természetesen az Újszövetség is beszél, de ezeket nem „kísértéseknek” nevezi (leginkább „gyötrelmeknek”, θλίψις [thlipsis]).

Az Újszövetség azért kerüli az Istentől jövő „kísértések” említését, mert az ilyen kijelentéseket félre lehet érteni. Jakab levelében ezt olvassuk: „Senki se mondja, aki kísértést szenved: – Az Isten kísért –, mert az Istent nem lehet rosszra csábítani, és ő sem csábít rosszra” (Jak 1,13). Bizonyára azért írja ezt az apostol, mert a keresztények között voltak olyanok, akik Istenre akarták háritani a felelősséget a bűneikért: Isten kísért, tehát ha vétkezünk, nem vagyunk hibásak. Ez a felfogás alapvetően összeegyeztethetetlen Isten szentségével, jóságával, és teljes szabadossághoz, felelőtlenséghez vezetne.

Előszó - "Egy nyihán szó e 'zirás eleibe"

– csángó magyar nyelven

„A székelyes rovás a világon ’zegész népségnek maradott örökül, a régiek hagyatékja, mellyiket a magyarak s azoknak az apáik csánták a hamarábbi időkben. Sokan keresik, honnat eredezett, mikor fogták használni, még milyen módú írásakhoz lesz közél, s evvel ma máig vagon egy sereg elgondolás mind a tudományossak, mind a rovók között. Az az egy való, s egy sereg emlék maradott rivólla, hogy az ezer s száz esztendővel hamarábbi magyarak az ók nyelvi-

ken használták mindenhelyt, így meg lehet mondjuk, hogy már akkor es kellett legyen száz esztendővel hamarábbról való az eredetje.

Mind Európában a legtöbb helyt, egy ezer esztendőtől a Magyarországon es a gyiák beszéd s a latinós írást fogták használni a 'zesztátnál s a templomnál es. Mégés a rovás ma máig megmaradott egy-egy helyt, kezdve a pásztorfélíkelvel s a székely faragó emberekkel elé a boérokig s papokig, s még egy-egyszer használták, hogy a dushmanok nemég lelják ki, mi van írval, ha egy-egy levélre kezettettek. A rovás nemhogy megmaradott a sok száz esztendős kénlódás között, de még időről időre szaporodott es, s most az utajáni tíz-húsz esztendőbe' igen megszerették s csánták, hogy most es elé tudják venni s használni. Immán írások, ziarok jőnek ki, mindcsak rovással, virágoznak vele, teszik ki 'zinternetre s még egy sereg gyiák, mellyikek tanyissák a gyermekeket es rovásra.

A rovást tudók s szeretők mind szaporodnak, s most immán kell legyenek százezeren keresztül. S ezétt ki kellett csánni, hogy most es tudja 'zegész használni. Ezétt immán csánják egymódúra, újissák meg, s ezt a rovók kalákákban végezik, ahogy csánták a hamarábbiak is. Ez az írás kimutít egy ilyen gyülekedzést: a rovók esszegyültek Magyarfődön, Gödöllő városba' 2008. október 4-jin az „Élő Rovás” tanácskozássra, hogy bírjanak jánni a kálkülátoroknál es a rovott írással. Ittelé Európába' a ma máig használt írásokból immán csak a székely-magyar rovást nem vették bé la standard UNICODE, ezért az interneten es a való életben szerveződő Magyar Rovásírók Közössége, Dr. Hosszú Gáborval elől beadta a standard N 3527-t, melljik ebbe a 'zírásba es bé van tevel. S ezek úgy akarják, hogy a 'zegész megegyezzék, hogy a rovás es egyhamar bétevédjék sztándárdba, s megreménykedjük kendet es, tartson hezzánk ebbe' dologba'.

Kik csánták ezt az írást, azt gondolják, hogy a székely-magyar rovás a hamarábbiak gazdag hagyatéka a hátra maradtak részire, mellyiket nagy tisztelettel s alázatval, de örökké megújítva rendre tovább kell adni a 'zutánunk valóknak. Ennek most különösképpen itt a 'züdeje, mett lehet, hogy eppe a rovás lesz, mellyik megsegíti a magyarságot a megújulásban.”

Dr. Hosszú Gábor – Rumi Tamás – Sípos László, *Az élő rovás – Nemzeti írásunk a szabványosítás útján*, Bp. 2009.

TÁRSULATUNK ÉLETÉBŐL

A szolgáló szeretet a Szentírásban – Biblianap Szabadkán – A Keresztény Értelmiségi Kör (KÉK) szervezésében és a budapesti Bethlen Gábor Alap támogatásával február 25-én biblianapot tartottak Szabadkán. Az előadásokat Msgr. Dr. Tarjányi Béla pápai prelátus, a budapesti Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kara Újszövetségi Tanszékének tanszékvezető professzora, a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat elnöke, és Vágvölgyi Éva, a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat főtitkára tartották meg: A szolgáló szeretet a Szentírásban címmel.

A rendezvénynek, ahogy a bevezetőjében Boros Gyevi Ottilia elmondta, a Vajdaság minden részéből közel 140 résztvevője volt. A megjelenteket Szabó Károly, a Keresztény Értelmiségi Kör elnöke köszöntötte.

A biblianap első előadásában Vágvölgyi Éva a Jézus által megfogalmazott Főparancsról elmélkedve, és útmutatót adva annak gyakorlati megvalósításához mindennapjainkban, a hallgatóság elé tárta szavakkal és kivetítőn a kétezer évvel ezelőtti Jeruzsálem képét a templommal, Heródes palotájával és más épületekkel, melyeket még közelebb hozott szentföldi utazásainak élményeit is felidézve.

A szabadkai biblianap második előadása: Kísértés és kísértők a Szentírásban címmel hangzott el, amikor is a „gonosz” fogalmának kialakulásáról, vallástörténeti előzményekről, az ősi kultúrákban és a különböző vallásokban való szemléletéről képi ábrázolásának módjáról beszélt Tarjányi Béla professzor úr, valamint szólt a kísértés értelméről, szerepéről az egyes ember életében. Az előadás befejezéseként egy, a témához kapcsolódó videót tekinthettek meg a biblianap résztvevői.

A harmadik előadás témája szorosan kapcsolódott az első kettőhöz. A kísértés próbatétel, a szeretet próbája - mondta Vágvölgyi Éva, aki a szolgáló szeretet példáit tárta hallgatósága elé szavakkal, képekkel, idézetekkel, mélyen megérintve mindenki lelkét. A szolgáló szeretet bibliai példajaként Máriáról szólt, aki csendes szeretettel, szilárd hittel szolgált egész életében.

Az előadó meggyőzően beszélt arról, hogy a Főparancs – „Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, minden erődből, és teljes elmédből; felebarátodat pedig, mint önmagadat” – minden szavát megélhetjük a saját életünkben is. A hétköznapi feladata Istent szeretni a nap minden pillanatában úgy, hogy a szeretet vezérelje minden cselekedetünket. Embertársaink is szeretetet várnak tőlünk, azt, hogy a szeretet jelei legyünk. Ha változik Istennel való kapcsolatunk, ez megmutatkozik életünkben is. A szeretet nem szab feltételeket, hogy mikor hogyan kell szeretni, az a helyzettől, az adott körülményektől függ, de az biztos, hogy a szeretet mágnesként vonz és mindent legyőz. Az előadó emlékeztetett arra, hogy mikor Teréz anya a szegénységre hívta fel a figyelmet, akkor nem az anyagiak hiányát nevezte a legszörnyűbb szegénységnek, hanem a szeretet hiányát, ami gyakran már a társadalom legkisebb sejtjében, a családban is érzékelhető. Jézus példát adott a szolgáló szeretetre, embertársainknak mutassuk ezt fel minden nap és minden helyzetben.

Az előadások után a szabadkai székesegyházban szentmisével zárult a biblia nap, mely valóban a legfontosabb tennivalóra hívta fel a figyelmet. Köszönet az előadóknak és a szervezőknek.

Szilágyi Edit (Hírívő, 2012. március 4., 4.o.)

Váci Egyházmegyei Bibliai nap – Ez évben, március 10-én ismét megrendezésre került a váci egyházmegyében a Bibliai Nap, amelyet Dr. Varga Lajos segédpüspök nyitott meg.

Az első két előadást Vágvölgyi Éva, a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat főtítkára tartotta. Egyik témája „A Főparancs” volt. A sok mély gondolatából csak egyet szeretnék kiemelni: „Ha igyekszünk elindulni a szeretet útján, vagyis elkezdünk szeretni, akkor Isten újjáteremtő szeretetébe kapcsolódunk bele.” Igazi nagybőjti feladat, amely ha elindul a megvalósulás útján, belső lényünket képes átformálni.

Vetítéssel, amely a Jeruzsálemi Templomot mutatta be, színesítette az előadást. Hogy jobban szemügyre vételezzük a Templomot, egy makettet is kihelyezett szemléltetésként.

Másik előadásának címe: „Szeretet a Szentírásban”, melyben beszélt arról, hogy már az Ószövetségben is központi szerepet kapott a szeretet. Életünk értelmét a szeretet adja, mert csak a szeretetben van élet. A szeretet az a nyelv, amelyet mindenki meg tud érteni.

A következő előadó: Dr. Tarjányi Béla a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat ügyvezető elnöke, és a PPKE HTK Újszövetségi Tanszék professzora. Előadásának címe: Kísértés és kísértők a Szentírásban. Az előadásban hallhattunk arról, hogy hogyan alakult a gonosz fogalma a történelem során, valamint, hogy mikor jelent meg a Sátán gondolata, vagyis a Sátán, mint a gonoszság forrása, képviselője. Erről a történeti áttekintésről egy hallatlanul érdekes, figyelmünket lekötő filmet láthattunk. Nem maradtak el azok a mély, szívünket megérintő gondolatok sem, amelyeket haza vihattunk és átalakíthatják életünket. Feltette a kérdést, hogy vajon miért vagyunk kiszolgáltatva a Sátánnak. A válasz: szükségünk van a kísértésre, mert a próbatétel által bizonyíthatjuk hűségünket önmagunk és Isten előtt. Szeretnénk megúszni a kísértést, de anélkül nem tudnánk fejlődni, növekedni.

Szép számmal vettünk részt ezen a bensőséges Bibliai Napon. Sokfelől érkeztek a bibliát kedvelő testvérek: Ipolyvecétől Szolnokig, Karancsságtól Nőtincsig és sorolhatnám tovább a helységeket, ahonnan jöttek. Szünetekben lehetőségünk nyílt arra, hogy beszélgessünk, megismerjük egymást.

A napot szentmisével zártuk, amelyet Dr. Tarjányi Béla professzor úr celebrált. Nem feledkeztünk el Isten iránti hálánkról, hogy megajándékozott bennünket a Szentíráson és előadókon keresztül egy mélységes Vele való találkozással. *(Bánó Györgyi)*

Elhunyt Szénási Sándor biblikus professzor – Szénási Sándor huszonöt éven keresztül az Egeri Hittudományi Főiskola biblikus professzora volt. 1923. december 16-án született Bodrogkeresztúron. 1948. június 20-án szentelték pappá. Káplánként szolgált 1949-től 1950-ig Forrón; 1950 és 51 között Sárospatakon; 1951-től 1953-ig Szerencsen; 1953 és 1956 között Szikszón. 1956-tól 1965-ig Encsen volt plébános; 1965 és 1990 között Egerben teológiai tanár; 1984-től 1997-ig az egeri Szent Antal-templom plébánosa; 1991-92-ben Eger-

ben főszentszéki helyettes elnök; 1992 és 1997 között officiális. 1997-ben vonult nyugállományba. 1986-ban tb. kanonoki, 1992-ben pápai prelátsusi címben részesült.

Szénási Sándor atya 1965 és 1990 között oktatta a biblikus tárgyakat az Egri Hittudományi Főiskolán (közben a Pápai Biblikus Intézetben tanulmányokat is folytatott). A kispapok között igen kedvelt tanár volt. Tanítványai ma is nagy szeretettel emlékeznek rá. Előadásai viszonylag egyszerűek, de igen személyesek voltak. Szívesen tartott bibliaórákat a híveknek, még nyugdíjasként is. Prédikációiban is egyértelműen megmutatkozott biblikus műveltsége és a Biblia iránti szeretete. Részt vett az Új Katolikus Bibliafordítás készítésében (Izajás, Jeremiás, Siralmak). *(Kocsis Imre)*

Tagságunk egy kis csoportja minden második héten pénteken du. 5-6-ig a Bibliaközpontban **imaórát** tart, hogy Isten áldását kiesdje munkánkhoz, és imába foglalja minden egyes társulati Tagunk, Jótevőnk és Olvasónk személyes problémáit, gondjait. Kérjük, a távolból is kapcsolódjanak be ebbe a közös imába.

Az imaórák időpontja és az elmélkedések témája: ápr. 13.: 1 Ján 5,1-8.; ápr. 27.: 1 Ján 5,9-12; máj. 11.: Jak 1, 2-4; máj. 25.: Jak 1, 16-18; jún. 8.: Jak 4, 11-12; jún. 22.: Jak 5, 7-11; júl. 6.: Jak 5, 13-18; júl. 20.: Gal 3, 26-29; aug. 3.: Róm 14, 1-4; aug. 17.: Róm 14,5-8; aug. 31.: Róm 14, 10-13.

Szeretettel hívunk a közös imára (a helyszínen vagy a távolból bekapcsolódva) minden kedves társulati tagot és érdeklődőt!

ÚJDONSÁGOK!

Kocsis Imre: **BEVEZETÉS AZ ÚJSZÖVETSÉG KORTÖRTÉNETÉBE ÉS IRODALMÁBA II.** (Sz.I.T., 274 o.)
Ára: 2.800.-

BÉCSI ARANY BIBLIA magyar nyelvű változata, „a valaha kiadott legszebb magyar nyelvű Szentírás” (Erdő Péter). *A csodálatos kiadványt még mindig nagy engedménnyel lehet megvásárolni a: www.beansaranybiblia.hu internetes címen.*

KIADVÁNYAINK – HASZNOS AJÁNDÉKOK

„MINDENKINEK MINDENE LETTEM” – Emlékeink Mihály atyáról – a 25 éve elhunyt Opálény Mihályról. Ára: ---

BALÁS BÉLA: KIS IDŐ – Egyháztörténelmit vázlatok. Érdekesítő áttekintése az Egyház 2000 éves történetének. Ára: 980,- Ft.

SZENTFÖLD – DVD – „JÉZUS SZÜLŐFÖLDJÉN MEGSZÓLAL AZ ÖRÖMHÍR” – kb. 1000 színes kép, közben az adott helyekhez kapcsolódó szövegek hallhatók. Ára: 1600,- Ft.

PÁL APOSTOL NYOMÁBAN – DVD – „A KÖVEK ÜZENETE” – a Pál apostollal kapcsolatos kis-ázsiai helyszínek. Ára: 800,- Ft.

A SZENTFÖLDÖN – JÉZUS LÁBA NYOMÁN – DVD – felvételek és ismertetés a legfontosabb evangéliumi helyekről. Ára (szövegkönyvvel): 1.600,- Ft.

EGY CSODÁLATOS ORSZÁG: EGYIPTOM – DVD I
Vágvölgyi Éva felvételei. A DVD ára: 800,- Ft.

ÉLETÜNK KRISZTUSSAL – DVD – Tarjányi Béla három előadása. Ára: 800,- Ft.

A BIBLIA SZEREPE LELKI FORMÁLÓDÁSUNKBAN
Tarjányi Béla előadása. Ára: 800,- Ft.

MAGYARSÁGUNK ÉS A BIBLIA – CD Ára: 600,- Ft.

IMRE BÁCSI ELBESZÉLI ÉLETÉT – DVD – Mócsy Imre S.J. atyáról. Ára: 800,- Ft.

VÍZ, VÍZ, VÍZ – Vágvölgyi Éva elmélkedése. Ára: 800,- Ft.

A DVD-k és CD-k megvásárolhatók a Bibliaközpontban:

1066 Bp. Teréz krt. 28. I/6., nyitva: H-Cs 9-17.

megrendelhetők levélben vagy telefonon: 332-22-60

ill. e-mailben: jeromos@biblia-tarsulat.hu

Verbum Domini

*Egy példány ára 250 Ft
az évi négy szám 1000 Ft (+ postaköltség)*

Jézus megmossa tanítványai lábát
(Bécsi Arany Biblia)

manet in aeternum
